Орган Руського Народного Союза в Америці

СВОБОДА

В Єдности Сила!

SVOBODA

РІК XIX. ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. ЧЕТВЕР, 20 ЛИПНЯ 1911. ЧИСЛО 29. VOL. XIX. JERSEY CITY, N. J., THURSDAY, JULY 20, 1911. No. 29.

НОВИНКИ.

Відозва.

Просить ся всїх тих Впов. Добродіїв, котрі забрали бланкети на петиції для збираня підписів в справі амнестії для нашого героя Мирослава Січиньского, а доси їх ще не звернули, щоби виповнені петиції поприсилали сейчас на адресу: Basil Hryshko, 439 N. 6-th Ave., Scranton, Pa., бо на 1-го серпня мусять бути всї петиції вислані до Відня. Хто отже спізнить ся з звернене̂м петиції, то буде даремний його труд, який поніс для добра нашого героя.

Комітет.

¶ Смерть під землею. На дни 16 с. м. в місцевости Дубойс, Па. в углевій майнї, належачій до Cascade Coal and Coke Co., наступив вибух ґазу, якого жертвою впало 22 майнерів. Крім трох американцїв усї суть чужинцї; чи між вбитити є і Русини, на разі не знаємо. Ся майна була вільна від ґазів, та правдоподібно працюючі у нїй майнери, довбаючи камінь, наткнули ся на якийсь підземний отвір, з якого нараз дунуло ідовитими ґазами. Гуку не було нїякого і на горі — катастрофа наступила о год. пів до десятої в ночи — нїхто про се не знав нїчого. Аж доперва коло півночи вентилятор почав шалено обертати ся і се звернуло увагу присутних, що в майнї якось не все в порядку. Рушено підземним коритарем і треба було йти півтора милї, незвичайно обережно і поволи, бо треба було посувати і апарат до чищеня воздуха, заки найдено місце катастрофи. Причина катастрофи остаточно не є ще вияснена.

¶ Чоловік чи зьвір? Добр. Гр. Когут доноситть нам з Гудзон Н. Й. про слїдующе варварське дїло, яке сими днями скоїло ся в тій місцевости. Якийсь Мадяр, 20-лїтний хлопчиско, їдучи до ріки купати ся, подибав на дорозї 4-лїтну дївчинку, доньку Литвинів, А. і Л. Степонайтісів. Хлопчиско потягнув дитину зі собою над ріку і тут знасилував її. Дївчинка з трудом вернула до дому, а родичі, не знаючи що зньою стало ся, прикликали лїкаря. Сей сконстатував не лиш обридливий злочин, поповнений на дитинї, але ще й ствердив, що вона зістала заражена веноричною недугою. Хлопчиска арештовано і суд без довгих доходжень засудив нелюда на 20 лїт вязниці, хоть здаєть ся, що за такий зьвірський вчинок кримінал і на цїле житє був би невистарчаючим. А для наших родичів, що то звикли пускати дїти на вулицю і липати їх там по цїлих днинах без найменчого догляду, є се опять пересторога, що дїти, особливо малї і нерозумні, потребують чи не найбільшої опіки. А колиб матери звертали більше уваги на свої малї дїти, то й всякі звироднїлі індивідуа не малиб нагоди до нелюдських вчинків.

¶ Чекали аж вродить дитину, щоб її повісити. В темній і понурій вязниці в Солт, Ст. Мері, Онт. находить ся Анґеліна Наполїтано, обжалована, а опісля засуджена на смерть через повішене за убитє свого мужа, який силував її до веденя неморального житя з посторонними мужчинами, щоб тим способом роздобути для себе гроші. Засуджена сподїєсь, що за кілька день зістане матерю і з тої причини її ще доси не повісили. Канадійське право не позволяє тратити женщину, яка за кілька тижнїв або днїв має зістати матерю. Тому держать її у осібній комнатї і мали повісити аж тодї, коли породить дитину. Тимчасом та справа так обурила не лише ріжні жіночі товариства, але крім того і робітницькі юнії, що вони формально засипали мінїстра судівництва в Отаві письменними просьбами, щоб у тім случаю зніс засуд смерти. І під напором публичної опінії мінїстер був приневолений онодї знести присуд смерти і замінити його на дожизненну вязницю.

¶ Нові почтові щадницї. Ґенеральний почтмайстер Hitchcock постановив отворити почтові щадницї в Ню Йорку, Чікаґо, Бостонї і Ст. Люіс. Сї щадницї входять в житє з днем 1. серпня с. р. Всї дотеперішні щадницї (в числї понад 1.000) суть розміщені по менших містах і в таких околицях, в котрих жиє богато біднїйших робітників, особливо чужинців, які — як відомо — мають найбільше довіря до банків вуйка Сема. Переконавшись, що робітничі круги льокують радо свої ощадности в почтових щадницях, головний почтмайстер рішив ся покликати до житя нові щадницї також в більших містах, поки-що в чотирох, висше наведених. Почтові щадницї зводить ся головно для чужинців, маючи на метї охорону їх гроша перед всїлякими несовістними банками. Під пору находить ся в Ню Йорку 1½ міліона чужинців, в Чікаґо 700.000, в Бостонї 200.000, а в Ст. Люіс 15.000. Урядники почтового департаменту надїють ся, що чужинцї заперестануть уже, бодай в части, пересилати тепер свої ощадности до старого краю, а будуть складати їх в зовсїм безпечних почтових щадницях. Американські праводавцї не хотїли би пускати „своїх" гроший в чужі краї, а тут самі тільки нюйорські „форенери" в ислали минувшого року до своїх рідних сторін аж 9 міліонів долярів!

¶ Згоріло місточко в Канадї. Дня 11-го липня знищив огонь місточко Еґансвіл, віддалене 60 миль від Отави. Спалили ся усї доми мешканців, 3 костели, два збіжеві млини, і фабрика будівляного дерева.

Від д. В. Гришка одержуємо слїдуюче письмо з просьбою о поміщене:

Посьвідка
для Впов. Василя Гришка
Скрентон, Америка.

Львів 10. VI. 1911

Високоповажаний Добродїю!

Переслані на мою адресу Вами через Чеський Уніїний Банк у Празї 1000 К., словом тисяч корон, на фонд поппанованя памяти Адама Коцка, я одержав і передав їх після вказівки.

З високим поважанем
Др. В. Старосольський.

ОБРУСИТЕЛІ.

Повість із суспільного житя поліської країни,

Н. ЛАНСЬКОІ.

*З великоруського переклала ****

(Дальше).

Члени комісії переглянули ся. Кирило Семенович показав на годинник. Не будучи в стані напружувати довго своєї голови, він уже давно дрімав на кріслі при монотоннім оповіданю мужика, аж доперва на голос Петра Івановича прокинув ся з тої діяльної полудрімоти. Прокуратор чув ся дуже змучений; він витягнув ся, мигнув на судію слідчого і протокол застановлено — мужиків вивели. Прокуратор, не зважаючи навіть на протяг, чого завсїгди вистерігав ся страшно, отворив вікно і поприскав на себе кольонською водою, а передаючи фляшочку Петрови Івановичу, що протяг по ню руку, промовив змученим голосом, зажмурюючи очи: — Я не можу знести запаху з тих кожухів.

Петро Іванович, хотячи показати, що й він такий делїкатний як прокуратор, скривив ся немило і попросивши огню від судії, закурив циґаро.

В тій хвили дав ся чути в сїнях шум і стук. Вразливий Петро Іванович зірвав ся з місця; в вузеньких сїнях тисло ся кілька чоловіків, котрих сторож Ярема конечно силував ся випхати за двері. Увидївши перед собою ,,пана маршалка", вони разом як на команду, упали на коліна.

— Встаньте, встаньте! — поспішно промовив Петро Іванович, цофаючись за двері і не знаючи, чи втїкати, чи лишити ся.

Мужики не рухали ся з місця.

— Встаньте, кажу вам! — крикнув він сердито.

Той, що клячав на переді, Іван Свищ, помалу підоймив ся, за ним підоймились і другі.

Зацікавлені підійшли до дверий і прочі члени комісії.

— Що вам треба? — обернув ся Лупинський до мужиків, позираючи на них грізно.

Але Кирило Семенович, вириваючись наперед, крикнув хриплим голосом: — Нагайками вас, опришки, бунтівники!

— Кириле Семеновичу, будьте ласкаві! — промовив прокуратор, і злегка відсунувши його на бік, замкнув двері.

— Ваше високоблагородіє! заступіть ся за старого: другу добу вже закований сидить.

— Нічого не можу зробити, — остро і сумно промовив Петро Іванович.

— Бог видить, що він нічого не винен, — заговорили мужики. — Спадайте на Бога, ратуйте невинного! — кланяли ся йому до землї.

— Окрім переднїшної провини, пан справник винує його ще в другім самоправстві.

— Якеж то, Господи ласкавий, самоправство? Вони його і пальцем не ткнули! тільки лише зробили, що як пан справник повісили на него ордер, то старий приступив і на жадане цїлої громади здоймив. Але бійки ніякої, вірте як Богови, не було! — говорив перший на переді, зять Підгірного. Лише пан справник зачали кричати: Сидір Тарасович найперший старшина в ґубернії, а ви, каже, перед лицем власти бунтівники! Якіж ми, Боже ласкавий, бунтівники? — з щирим сокрушенєм промовив мужик. — Лише вони зачали кричати: Нагайками, кажуть, вас лайдаків! А жид посесор тут крутить ся з заду: — А що? каже, я вам говорив, що так буде, — ось і вийшло на моє. — Тогди пан справник крикнули жовнірам: Беріть їх, хлопці! — А ми їм: — чого, ваше благородіє, боїте ся: Ми вас, кажемо, пальцем не кинемо... В той сам раз старий Петро Матіїв виступив наперед: — Вяжіть мене, каже, ваше благородіє, я один винуватий... І його зараз закували і замкнули.

XVII.

— Ну, скажіть же з ласки своєї, чи можна тут що розібрати ясно? — спитав Петро Іванович, випивши зельтерської води. Прокуратор сказав, що треба насамперед зорієнтувати ся, шукаючи ще в законї виходу із тої крутанини; судія слїдчий переглянув свої папери, а справник, чуючись ураженим, ляг на постїль і не відзивав ся нічого. Всїм однако було ясно, що причини бунту дошукувати ся не можна; що розібрати: чиє право а чия вина — неможливо, бо очевидячки, винуватий був Гвоздик. То була така точка, на котру всї годились зарівно і котру хотїли всї обминути.

— Отжеж, якже панове, як ви міркуєте? — спитав Петро Іванович по короткім мовчаню, однакож постановивши наперед стати по сторонї громади, не оскаржуючи впрост Гвоздика. — Як ви міркуєте? — запитав він ще раз.

— Може дало би ся погодити яким способом? — відповів несьміло судія слїдчий.

— То єсть, як погодити? — питав прокуратор, помимо того, що хоть був нервового успособленя, однакож найрівнодушнїйше висилав людий на каторгу в Сибір.

— Не таскати-ж їх всїх поодиноко до кріміналу, — пояснив свою гадку судія слїдчий.

— Однакож єсть факт наочний: самоправство...

— Після моєї гадки, найбільше завинив тут сам Гвоздик, — нараз сказав Петро Іванович, хоть за хвилю готов був твердити цїлком инакше. — Ви чули...

— Але ви погляньте на річ з другої сторони, — перервав йому прокуратор, пробуючи услраведливити Гвоздика зі згляду на його ґуберніяльні звязи і відносини.

— Глядіть з якої хочете, — відповів запальчиво Петро Іванович, забуваючи всяку осторожність, а поводуючись лише великою ненавистю до Гвоздика. Все таки правда правдою...

— Нї, погодіть! треба взяти також на увагу ріжносторонні вплива, не лише один голий факт. Ви говорите: правда — як будьто би понад правду нічого більше і видумати не можна, — перервав йому прокуратор, роздумуючи лише, як на то дивити ся будуть в ,,ґубернії".

— Прецїнь ви чули, що між ними діє ся, — обставав уперто на своїй великодушноси Петро Іванович, знаючи, що благородні ролї йому завсїгди удають ся.

— Однакож треба взяти на увагу, що все те вчинило ся раптом, — замітив побіжно прокуратор, але глянувши, що Лупинський розсердив ся, додав з усьміхом: — А ви гадаєте, що в других волостях більше порядку.

— Та певне...

— Отжеж?... — з запитанєм відозвав ся судія слїдчий, витираючи перо.

— Я остаю при своїй гадцї, — гордо сказав Петро Іванович і став дивити ся в вікно.

— Наша річ вияснити факти, — сказав рівним тоном прокуратор, — отжеж ми достаточно вияснимо, єсли признаємо Петра Підгірного головним ворохобником.

— То вже річ посередника, — чемно усьміхаючись, відповів Петро Іванович, показуючи, що єсть цїлком вирозумілим чоловіком.

— Отже-ж Петро Підгірний... — зачав судія слїдчий і не встиг що сформулувати своєї мисли, коли прокуратор обявив: — Петра Підгірного віддати з пятьма прочими ворохобниками до кріміналу!

Петро Іванович з стуком відсунув своє крісло.

— Отжеж, панове, хоть як тяжко, а ми свою повинність зробили, — сказав він, забуваючи про свою противну гадку.

— Гура! — крикнув з постелї Кирило Семенович і зажадав від кухаря лафіту. Коли вже протокол був списаний і підписаний, тогди товариші з чистою совістию зачали говорити отверто, не боячись, що сказане попаде до протоколу. Всї разом накинулись на Гвоздика.

І він ще може мати добру репутацію! — здвигнув плечима і не без зависти промовив Петро Іванович. — Я завсїгди говорив, що він без такту!

В великім обуреню Петро Іванович навів 122 параґраф ,,Своду законів", після котрого виходило ясно як день, що найбільше завинив сам Гвоздик. — І єсли тут єсть хоть десята часть правди, то ,,їх" навіть, стисло беручи, і судити не вільно! — докінчив з жаром, знаючи найлїпше, як вели ся справи в волости.

— Ей, дайте вже тому спокій! — сказав Кирило Семенович. — Час би вже й перекусити дещо...

Кухар подав закуску і відкоркував фляшки, а Петро Іванович, успокоївши ся цїлком, став гречним як у себе дома. Розмова перейшла на инші предмети. Прокуратор повеселїв на стілько, що розповів якусь забавну анекдоту, а Петро Іванович, хоть чув її вже нераз, але вислухав з таким занятєм, що зовсїм обманив оповідача. Серед сердечної розмови членів комісії під вікнами дав ся чути нараз зойк і плач жінок.

— Що з ними робити, що з ними робити! — заговорив поспішно Петро Іванович і закрив очи, бо не міг зносити такого сумного видовиска.

На дворі зойк ставав ся чим раз сильнїйшим, чути було, як хтось заводив під самим вікном.

— І якого чорта розревіли ся? — промовив прокуратор, — ніби йому не все одно на котрій печи вмирати, в кріміналї чи в своїй хатї!

— А то їм і в голову не приходить, що він приймив на себе спасаючу жертву для цїлої волости з посередником на чолї. Навіть шкода мужика до такої ролї! — з безсердечним насьміхом сказав судія слїдчий.

Тогож вечера до ,,ґубернії" вислали штафету з завідомленєм о благополучнім залагодженю справи, а на другий день комісія виїхала назад до міста. На пятнайцятій верстї дігнали вони три вози, на котрих везено скованих наших знакомих, обох братів Бичкових, Степана Черкаса, веселого чоловіка Василя Крюка, що попав також за говіркий язик, і молодого Івана Хмелївського зі старим Петром Підгірним.

— Їдь борзо, їдь борзо! — сказав до фірмана судія слїдчий.

XVIII.

Тимчасом в повітовім містї всї страшно нетерпеливили ся дізнатись, що діє ся в Вовчій волости. Зложились дві партії: одні були по сторонї громади, другі, більшість — тримали сильно сторону посередника. Всї інтересували ся живо. В хвилях тверезости Грохотов кричав, що мужиків треба післати на Сибір, ,,бо вони всї злодії", і так розмахував тростинкою, що Колобов, навернувши ся несподівано коло него, порадив йому бути уважнїйшим, а що тичить ся злодіїв, сказав йому, що знає таких, котрим уже давно варто було бути на Сибіри.

,,Панї маршалкова" непокоїлась дуже за ,,пана маршалка" длятого, що в ночи падав дощ і він міг перестудити ся; справникова лелїяла гадку о певнім авансї свого мужа, і в тій мисли справила донцї нову барежову сукню. Тетяна Николаївна, з великим жаром беручи до серця долю мужиків, з роздражненєм очікувала повороту комісії. Вона прожила в західнім краю шість літ, і всї її симпатії лягли на сторону білоруського племени, котре з такою лагідною покорою двигало тяжке ярмо свого житя. Вона знала, що лише до крайности доведений гнет міг вичерпати терпеливість того нещасного народа на тілько, аби стало його на одпір. З сильним непокоєм ждала вона закінченя справи, і важучи всї шанси за і против, сумнївала ся дуже, щоби результат вийшов пожаданий. А тим більше нетерпеливилась вона, бо ще вчера чула від жінки справника: ,,Мій Кирило Семенович усмирив бунтівників і все залагодив". Слово ,,бунтівники" виговорювало ся дуже часто і з сильним натиском. Нарештї комісія вернула ся, і місто відразу наповнило ся новинами, оповіданями і ріжними поясненями. Вісти були непотїшні: до ґубернатора вислано дві штафети; бунтівників, числом шість хлопа, привезено до міста і всаджено до кріміналу. Рівночасно з комісією вернув ся також і Гвоздик з Київа. Він сам себе не тямив зі злости: кричав, що рознесе в кавалки цїлу волость, що комісія не мала права розпоряджувати ся в його участку, що йому досить було лише поїхати до ґубернії і таке инше.

,,Пан маршалок" лише злагодив ся відпочивати з дороги і ляг на софку з ґазетою в руках, коли розпатлана служниця, з підоннятим подолком і з закоченими рукавами, висунувши в двері голу руку сказала: — ,,Прошу пана письмо від Орлихи". — Він взяв письмо, мрукнув, подивив ся на адресу: — ,,Від неї самої, дідько бери!" — і зачав читати. Прочитавши, зімняв папір і кинув його сердито під стіл. Його уразив і тон і зміст письма, але найприкрійше вразила його споминка о ,,усмиреню бунту" справником: йому хотїло ся, щоби то залагоджене справи — бо він називав то добрим залагодженєм — відносили лише до него, а тут нараз дурна баба відбирає йому цїлу заслугу, котра належить лише йому одному, зі згляду на його розум, на його здібности і врештї на безпеченну чесність у всїх його поступках. В першій хвили він погадав не відповісти на лист нічого; знов положив ся на софу з твердим наміром заснути і о таких дурницях не думати, однакож ріжні докучливі гадки непокоїли його, а навіть передна статя ґазети не в станї була зробити звичайного наслїдку виміреної дози Морфея. Петро Іванович встав, спомянув еще раз чорта, подивив ся в зеркало і поквапно завязав краватку.

— ,,Піду! — сказав сам до себе, — відписувати на лист, було би неосторожно. А не відповісти — нечемно!"

,,Пан маршалок" був пан маршалок; він дуже високо цінив свою особу і своє достоїньство; але знов хотїв бути запобігливим з тими, від кого міг надіяти ся якоїсь неприємности, а заходили такі причини, що він мусів дорожити своїми відносинами до Орлових.

(Дальше буде).

Народне віче в Ню Йорку.

Як відомо з оповіщеня, віче було заповіджене на 2-гу годину пополудни в неділю, дня 9. липня с. р. Точно о назначеній порі саля була... замкнена. Се найліпший знак, що вічувати мали Русини, які не дуже люблять сціпити ся там, де не заносить запахом пива і прочих подібних дарів божих... Люди сходили ся поволи, наче на яку панщину і гуторили собі про спеку та про тих „героїв", що лишили ся дома, або утікли з міста перед горячкою. Нарешті стягнуло ся кілька десятків мужчин та жінок і панове аранжери почали скликати усїх „хрещених" до вигідної і навіяної приємним холодом салї.

Віче отворив о год. 3½ п. Я. Корнат, покликуючи на секретарів пп. О. Стеткевича і Ник. Триша. Відтак п. предсїдатель повитав зібраних і висказав свій жаль по причині малої скількости людий. Головний реферат виголосив п. М. Хандога, редактор „Гайдамаків". Говорив доволі довго і займаючо. В своїй промові розказав слухачам цілу історію поневоленя українських мас, навів драстичні приміри ляцької самоволї від найдавнійших літ аж до дрогобицької масакри включно, згадав за Хмельницького і иньших наших гетьманів, котрі чи то сьвідомо чи несьвідомо торгували Україною з московськими та ляцькими катами, змалював досадно гаразди нашого простолюдя в Америцї, а наконець зійшов на справу укр. Народного Дому в Ню Йорку.

Найцікавійший уступ сеї промови переказую тут подрібно. „Що нам треба зробити на чужині, — говорив бесїдник — щоби помочи нашим братам в Галичині? Наші галицькі родимці покривджені на цілій лінії. Конституцію мають лиш на папері, а в реальнім житю австрійсько-польське правительство гнобить їх та переслїдує наче яких злочинців. Вільного слова бідному Русинови не дають, а коли він упімне ся о свої права, його прошивають кулями і баґнетами. Цїсарський намістник Галичини, лихої памяти ґраф Потоцкий посунув ся в своїй шляхотській гордости і шовіністичнім засліпленю до того, що грозив нам публично другим Берестечком, себто хотів всїх Русинів вирізати до ноги. А коли з лона покривдженого люду вийшов местник і зробив з катом руського народу те, що йому веліла його совість і безгранична любов до угнетених українських мас, — його, нашого славного героя засуджено на шибеницю, а відтак з „ласки монарха" запроторено живцем в могилу, в станиславівську тюрму. „Товариші-робітники! — взивав горячо промовець — ми тут в Америцї можемо сьміло протестувати проти всїх австрійсько-польських насильств, доконуваних від ряду літ на нашім нещаснім народі! Підписуймо петиції за увільненєм нашого Мирослава, а тими підписами докажім перед цїлим сьвітом, що ми гордимо ся Січиньским і солїдаризуєм ся вповні з його геройським вчинком! Чи з нашим голосом будуть „в горі" числити ся, чи ні — не наше діло, не наша сила — але нехай знають вельможні панове, що цїла американська Україна готова піти слїдом Мирослава і покласти усе своє житє за щастє і долю своєї далекої вітчини! (Грімкі оплески). А ми тут не укладаймо ся до сну, не засиляймо своєї власної справи. Учім ся самі і других до науки заохочуймо. Ширім скрізь просьвіту, бо тільки в просьвіті сила. Ідім слідами американських Ірляндців і так як вони, запомагаймо грішми свою стару вітчину та допоможім нашим скривдженим братам поставити її на ноги і увільнити з під вражої опіки. Нехай живе вільна, независима Русь-Україна!"

Другий бесїдник, п. Д. Кобаса, тїшить ся, що руський нарід в Америцї жиє своїм питомим житєм і гуртує ся в одну родину. Говорить за український університет, за вибори, за сьвіжі труни і могили, накликує усїх зажити правдивим житєм, а не гнилизною, заохочує до читаня книжок та часописий і до пізнаня своєї рідної історії. Дальше закидує деяким одиницям лїнивство й байдужість до справ просьвітних, поганий нахил до піяньства і прочі „руські" прогрішеня... Свою промову кінчить завізвом до підписуваня петиций.

П. Т. Кошіль пояснює, чому загал нашого простолюдя такий індиферентний до своєї рідної справи. На що — мовляв — нашому робітникови підписувати якісь-там петиції, коли йому і без того добре жити в Америцї... — „Хто винен, — питаєсь ся бесїдник — що падуть наші труни? — Ми самі, бо темні. А хто стріляє в наші хлопські груди, як не дїти наших батьків?... Простіть нам дайте, сьвітла, розуму! Шляхта побудувала для нас коршми, бо ми не хотіли шкіл, а через те ми пяні, але не вчені!.. З нас сьміють ся чужинці і нами погорджують, а коли не забереме ся до щирої праці над своїм власним осьвідомленєм, буде нам лихо і горе, бо темною людиною всї помітують!"

П. Н. Кавецький жалуєть ся, що робітники не тримають ся купи. „Де ті наші люди ділись?" — питає. „Порозлазили ся по парках, шукають сьвіжого „люфту", а вічева саля майже пуста. Сором і ганьба таким легкодушним людям!" В дальшій бесїді загріває всїх присутних до єдности і просить приєднувати до спільного гурту як найбільше родимців.

П. С. Левицький пригадує деякі подробиці з послїдних галицьких подій і взиває усю амер. Україну до матеріяльної підмоги старокраєвим родимцям.

П. предс. Корнат пояснює людям потребу Народного Дому в Ню Йорку і ставить за приклад Жидів, Німців та Чехів. В коротенькій, але ядерній промові переконує всїх присутних, що без своєї власної хати нюйорським Русинам обійти ся годі. Коли вічевики на поставлене питанє відповіли, що **Народний Дім мусить бути** і що вони усею силою возьмуть ся за розпочате діло, п. Корнат подякував всїм присутним за таку одноцїльність і подав кілька прикладів, яким робом прийти до потрібного на сю цїль гроша.

Тепер вийшов на підвисшенє новий бесїдник. Стать кремезна, руки жилаві, очи розумні, волосє довге, як у простого мужика, робітнича сорочка поверх шараварів. З усього видно, що се людина не буденної міри і не галицького покрою... „Називаю ся Омелько Січовик, родом з Київа" — представив ся слухачам. Цїла саля загреміла від рясних оплесків. І пан Омелько почав говорити. Тай говорив же він говорив! Яка шкода, яка велика шкода, що до сьої бесїди прислухувало ся таке маленьке число слухачів! Здавало ся, що се не простий робітник, але якийсь учений професор говорить глубокоуму лекцію до своїх студентів. З початку спровола, ніби надумуючись, відтак скорше, гладше і горячійше. А щож він такого цікавого говорив? — Ба, треба було прийти ґ послухати... Говорив про гаразди українського мужицтва під владою московських царів, а говорив такі займаючі річи, яких ви мабуть не вичитаєте в ніякій російській книжці... Свою довгу бесїду, що доторкала ся виключно історії України, її політичних, просьвітних і економічних змагань, переплітав дуже влучними порівнанями і приказками, а під конець промовляв горячо за будовою українського Народного Дому в Ню Йорку — і зійшов з естради.

Се була найкрасша зі всїх промова і вічевики нагородили її довгими і щирими оплесками. Сї оплески приневолили п. Січовика вийти опять на підвисшенє. Був тепер сильно зворушений і не міг говорити довго. Сердечними словами подякував присутним за овацію і заявив рішучо і торжественно, що так він сам, як і зорґанїзоване ним товариство „Київ", яке вислало його на се віче делєґатом, будуть з усїх сил старати ся іти поруч всїх американських Українців, а з окрема будуть усильно дбати, щоб Українці нюйорські прийшли як найскорше до своєї власної хати, бо тільки „в своїй хатї своя правда і сила і воля".

Дальший бесїдник, п. О. Заплатинський критикував нашу народну роботу, взивав всїх присутних до солїдарности й витревалости і пояснював, чим має бути для нас сей Народний Дім, який задумуємо побудувати.

П. В. Кузїв завзивав провідників не дїлити народу на партії, а тимсамим не розбивати і так уже слабих народних сил. Згадав коротко за справу еміґрації і за еміґраційний дім, а закінчив покликом, щоб усї Українці без ріжниці партій єднали ся і ставали під **прапор народний.**

Віче ухвалило одноголосно отсї резолюції, поставлені п. Хандогою:

1. Українці зібрані на вічу в Ню Йорку дня 9. липня 1911 р. домагають ся увільненя М. Січинського в як найкоротшім часї з тюрми.

2. Вічевики протестують рішучо проти надужить австрійських властий в Галичині.

3. Віче взиває австрійське правительство до примірного покараня польських урядовців в Галичині, як виновників усїх галицьких безправств.

4. Віче висказує своє найвисше признанє всїм борючим ся при галицьких виборах Українцям, а погибшим від ляцької самоволї жертвам висловлює глубоку пошану, належну честь і безсмертну славу.

Віче замкнув п. Корнат відповідним коротким словом, подякував всїм бесїдникам і вічевикам, та попросив всїх присутних підписувати петиції за увільненєм Січиньского, а чия ласка — жертвувати дещо на будову укр. Народного Дому в Ню Йорку.

Підчас підписуваня петиций і збираня складок вічевики сьпівали укр. національні гимни.

Імена жертводавців, які зложили $56.19, знайдуть шан. Читачі на иншім місци.

Осип Стеткевич.

Виказ жертв на „Український Народний Дім" в Ню Йорку.

Оголошено в 28 ч. „Свободи"	$188.00
Тов. „Київ" в Ню Йорку	10.00
Тов. „Гайдамаки" від. І-ший в Ню Йорку	10.00
Й. Хомів	1.00
Д. Ковтун	1.00
Ю. Сидор	1.00

На іменинах Ів. Янковича зложили (збіркою занимались пп. Н. Кавецький і С. Шевців): Н. Кавецький 50 ц.; Ів. Янкович 30 ц.; по 25 ц.: В. Цїльник, А. Захарків, М. Гуменюк, П. Гуменюк, С. Шевців, М. Самборський, П. Шевців і Л. Фурик: по 10 ц.: К. Цїльник і С. Турчин. — Разом 3.00

На вічу в Ню Йорку дня 9. липня с. р. жертвували слїдуючі: По 1 дол.: С. Ташка, В. Пашка, Д. Матчак, І. Угорчак син В., Г. Пиртко, П. Вільховий, Й. Г., В. Ґіва, І. Буґера, О. Яремчук, Т. Звіржанська, Г. Захарин, Я. Корнат, О. Стеткевич, Й. Хомів, М. Гарматюк, К. Сахман, С. Сєнтий, Т. Задорецький, Т. Качмар, Ю. Кузїв, Н. Тураш, А. Бурпняк, З. Підлуська, І. Угорчак син С., І. Угорчак, А. Заславська, П. Деника, С. Левицький, І. Колодій, М. Новак, Н. Ґеба, Н. Шовковий, М. Юрковський, К. Соколовська, М. Безкоровайний, Ю. Тарнопольський, С. Головацький і Н. Потащук. Д. Вала 94 центів. По 50 центів: М. Хоміцький, А. Шевчук, І. Микитюк, В. Грицик, С. Матчак, В. Цїльник, І. Тишко, А. Щербатий, Д. Кіт, І. Клим, П. Павлусик, І. Гирум, Ю. Кибюк, Н. Звірцянський, П. Ґалеґа, О. Наконечний, Г. Осїнчук, О. Заплатинський, М. Хандога, Н. Корнацко, К. Миронюк, І. Тимців, Ф. Оґродник, К. Оґродник і Д. Станїславський. По 25 центів: С. Кошик, Ю. Хованець, Н. Біч, М. Матчак, А. Мельчак, І. Базарніцька, І. Гофловатий, Г. Черкас, П. Філіпів, А. Микитюк, Г. Максимців, Т. Кушіль, Д. Кобаса, М. Сивак і М. Пілїнський. — Разом .. $56.19

Загальна квота	$270.19
Розхід центрального Комітету:	
Галя на віче	$10.00
Друкований поклик на віче ...	10.00
Галя на мітінґ	3.00
Переписка	1.20
Печатка „Нар. Дому"	6.50
Разом	$30.70

Загальна квота	$270.19
Розхід	$30.70
Остає в касї	$239.49

Всїм П. Т. Жертводавцям складаєть ся сердечну подяку. Дальші жертви просить ся присилати на руки касієра: Стефан Чосник, 96 Ave A., New York, N. Y.

За Комітет:
Я. Корнат, предс.,
С. Чосник, кас.,
І. Матейко, секр. фін.

Велике Всенародне Віче!
в Клївлендї Огайськім

в справі Мирослава Січинського відбуде ся заходом Укр. Народного Комітету в неділю, дня 30 липня 1911 р. о 2-ій год. пополудни.

в **„Polonia Hall", Th. Kurtz Propr. 800-4 College, Ave., Cleveland, Ohio.**

Усїх інтересуючих ся живим, народним житєм, запрошує ся до численної участи.

КОМІТЕТ.

„SVOBODA“ (LIBERTY)
THE RUTHENIAN WEEKLY
Published every Thursday at
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Published by
The Little Russian Nat'l Union
of America.

Established 1893.

JOSEPH STETKEWICZ, editor
83 Grand St., Jersey City, N. J.

K. KIRCZOW, manager
83 Grand St., Jersey City, N. J.

Terms: Two dollars a year.

The largest circulation throughout the United States, Canada and Europe. The only advertising medium. Rates furnished on application.

Entered as second-class matter March 30, 1911, at the Post Office at Jersey City, N. J., under the Act of March 3, 1879.

„СВОБОДА“
часопись для руського народа в Америці і орган „Р. Н. Союза“, виходить що тижня в четвер і коштує:

в Америці на 12 місяців $2.00
до старого краю на 12 місяців ... $2.00
в Америці на 6 місяців $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда з гори.

Гроші треба посилати в реджістрованім листі, або через експресовий або почтовий моні ордер. Моні ордер, то є гропевий переказ, котрий дістанете від почтаря або аґента на експресовім офісі, пішліть на нашу адресу, бо без того ми не годні гроший дістати.

Адреса:
„SVOBODA“
83 Grand St., Jersey City, N. J.
Число телефону 498.

Дописи просить ся писати лишень на одній стороні картки. Дописи, непригожі до друку, нищить ся, наколи з гори не було зазначено, що жадає ся їх зворотy і не було залучено марок на зворот.

Конець процесу

проти 101 українських студентів універс. у Львові.

По переслуханю обох сьвідків, Ривюка і Бордуна, які одинокі з цілого ряду Українців-сьвідків зізнавали під присягою, покликав прокуратор ще цілий ряд нових, яких зізнаня не принесли нічо нового. Всі вони говорили так, як їх навчили вшехполяки.

По скінченім доказовім поступованю трибунал оголосив своє рішене, що відкидає внесене оборонців обжалованих на покликане сьвідків з їх сторони. В сей спосіб не допустив трибунал 62-ох сьвідків, покликаних з української сторони, та які мали доказати, що вшехполяки утворили на львівськім університеті боївку, яка все провокувала Українців. Та боївка порозуміла ся з поліцією і політичними властями, тай зробила на дни 1-го липня м. р. на університеті засідку на Українців. Ся боївка перша почала кидати полінами і перші вшехполяки почали стріляти з револьверів. Від тих куль погиб також Адам Коцко. Се все мали ствердити ті численні сьвідки. Польский трибунал бояв ся видно того, а позаяк Галичина є винята з під австрійських прав, тому поступив чисто по вшехпольски: не хотів переслухати ані одного з тих 62-ох сьвідків, покликаних в обороні обжалованих. Отсе як раз польська справедливість: одній стороні вільно набрехати на когось, що ся тільки влізе, а коли покривджена сторона хоче боронити ся, не позволити їй промовити ні слова! Скажіть: чи серед людожерців може бути гарнійша справедливість, як у славній Галичині, в тім австрійськім „крулевстве польскем?...“

Рівнож і переведене льокальної візії на університеті, то є оглянене місця злочину, що в кождім процесі являє ся первородним чинником, відбуло ся також чисто по шляхотськи. Менче о те, що знаки від куль позакривано бляхами майже в тиждень по всім, що до тих знаків довгий час мали доступ всілякі вшехпольські елементи, яким ходило о позатиранє компромітуючих Поляків слідів, але ще і як знатоків, прибрав суд двох польських наганячів, які чисто по галицьки видавали свій осуд. Аби наші читачі докладно знали, яка то справедливість істнувала підчас розправи, наведемо дослівно одну оцінку сих славних польських „знатоків.“ Коли оглядано стіну, під якою стояли Українці, побачено слід і „знатоки“ проголосили: „Сей слід не є від кулі, хоч дуже подобає на знак від кулі. Якби то був знак від кулі, то мусіли би стріляти Поляки, а ми знаємо, що Поляки не стріляли.“ І на підставі таких „оречень“ суд мав видати засуд, а який — сего не тяжко догадати ся.

По переслуханю усіх польських сьвідків, та відкиненю усіх руських сьвідків, виголосив промову прокуратор Франке. Він говорив, що українські академики змовили ся і прийшли були 1-го липня 1910 року, щоби знищити університет. І тому прокуратор домагав ся від суду строгого покараня злочинців. По прокураторі, ще ліпше „погуляв“ собі адвокат Перацкі, що заступав „пошкодованих“ університетських слуг. По сім промавляли адвокати наших студентів в такім порядку: др. Старосольський, др. Голубович, др. Охримович, др. Загайкевич, др. Андр. Кос (за його промову суд наложив на нього кару 100 корон), др. Ф. Евин, др. Ю. Олесницький, др. Ів. Кос, радн. Підляцецький і др. Кость Левицький. Переповідати всі бесіди являє ся річию неможливою: часопись наша за мала на се. Загально лишень скажемо, що бесіди були знамениті і незбито доказали, що українські академики нікого не звавляли ся, аби „знищити університет“, що вони суть в тім випадку зовсім невинні. Якби були Поляки не загородили їм виходу барикадою, вони булиб найспокійнійше вийшли з будинку і розійшли ся, як се вже нераз бувало. Ціле нещасте спричинила польська боївка і між нею треба глядіти виновників подій з 1-го липня, між нею треба глядіти убийника Адама Коцка.

По промовах оборонців суд заявив, що потребує кілька днів часу на нараду, і тому проголосить засуд пізнійше.

Засуд.

По довгих проволіканях врешті ві второк, дня 4-го липня — отже майже в саму річницю смерти Адама Коцка — зійшли ся всі обжаловані в послідне, аби вислухати польського засуду. Як і пристало на конституційну державу, в якій „справедливість являє ся основою всього суспільного ладу“, суд обставлено масою поліції, жандармів і війська, мабуть через се, що польські судії почували за собою вельми чисту совість....

Почато читати засуд „в імени Його Величества, цісаря Австрії а передовсім знодрембньоного круля ґаліцийскєй шляхти... засуджує ся:

1) на три місяці вязниці:
Осип Охримович, Микола Залізняк, Денис Сумик, Павло Решетило, Осип Задурович.

2) На один місяць: Вол. Андрасевич, Роман Бардин, Вол. Бемко, Мих. Білик, Мих. Біґун, Осип Білоголовка, Мих. Боднар, Ад. Богусевич, Осип Буковинський, Ів. Хичій, Ґриг. Хитренький, Теод. Дацьків, Руд. Дробенко, Анд. Дзїваковський, Мик. Федюнка, Мих. Гера, Вол. Ґіжовський, Ол. Гарасимів, Мик. Гамраней, Лев Галас, Ів. Гинилевич, Вол. Гузар, Тадей Яримович, Богд. Яворський, Мих. Кавацюк, Кл. Коник, Он. Колісняк, Гн. Колцуняк, Юліян Колцуняк, Семен Коломийчук, Тим. Крохмальний, Ол. Коник, Ант. Крушельницький, Василь Цмайло-Кульчицький, Вол. Кульматицький, Яр. Кирчів, Роман Леонтович, Ил. Левицький, Ос. Лозинський, К. Личковський, Мик. Матейко, Василь Марущак, Кость Мельник, Мирон Моссора, Ярослав Мулик, Ів. Михас, Яр. Навчук, Мих. Орищин, Петро Пасічник, Петро Пастернак, Василь Порайко, Ґриг. Савицький, Яків Сеньків, Ів. Сенишин, Ів. Сокіл, Теод. Ставничий, Роман Евг. Ставничий. Юрій Шепарович, Евг. Стебновський, Мих. Шишкевич, П. Ткачук, Іван Тротяк, Із. Турянський, Ів. Туркевич, Дан. Вахнянин, Ів. Велигорський, Дм. Вітовський, Рост. Заклинський, Ілія Живко, Ос. Ліщинський.

3) По 14 днів засуджені:
Франц Андрасевич, Ром. Білинський, Олекса Дереш Николишин, Андрій Дідик, Андрій Домашівець, Іван Доктороюк, Микола Григорийчук, Яр. Гинилевич, Конст. Єзерський, Волод. Юринець, Осип Коґут, Дм. Луканюк, Юліян Максимчук, Ів. Медвідь, Микола Мельник, Евг. Михалічко, Ів. Мосяк, Дамян Понович, Лев Рожанковський, Юліян Шмайло, Мик. Терлецький, Богдан Витвицький і Вол. Здебський.

Засуджених признано винними злочину ушкодження чужої власности і злочину публичного насильства.

Обж. Микола Залізняк має бути по відбутю кари виданий з границь Австрії. (Він є російським підданим).

Мотиви вироку майже дослівно перенесені до вироку з акту обжалованя, зовсім незалежно від ходу і вислідів розправи.

По проголошеню вироку обор. д-р В. Охримович іменем оборони та обжалуваних вніс жалобу **неважности** проти цілого змісту вироку.

Засудженних є 99 студентів; проти двох оставших обжалованих, то є студентів: Палятинського і Камінського має відбути ся ще додаткова розправа.

Так отже покінчила ся на галицькім ґрунті сумна траґедія, що важким гомоном відбила ся по цілому сьвіті; скінчила ся новим безправством і насильством над нашим народом, новим глумом над кардинальними принціпами справедливости. А се все під крилами австрійського орла, що чим раз частійше починає вбирати ся в польську конфедератку. Але нехай! Чим лютійші муки видумують вороги, тим скорше наступить народне осьвідомлене, тим скорше урве ся терпець. А історія учить нас, що народ, стратєвний терпець, звичайно страшно обчислює ся з своїми гнобителями...

Нова парляментарна репрезентація нашого народу в Австрії.

На основі виборчої репрезентації до австрійського парляменту наш нарід може вибрати своїх послів тільки в сільських округах Східної Галичини. Отже з покінченєм виборів в тих округах наш нарід тим самим має нову парляментарну репрезентацію.

Сільських округів в Східній Галичині є, як відомо, 19. З них 9 при укладаню виборчої ординації признано чисто-руськими, то значить, що в них оба мандати мають змогу здобути Русини, а 10 мішаними, руско-польськими, то значить, що в них один мандат мають змогу здобути Русини, а другий Поляки.

Вислід виборів в усіх сільських округах Східної Галичини представляє ся ось-як:

В мішанім окрузі 51. (Сянік і т. д.) вибрані: б. руссофільський посол Куриливич („новокурсник“) і Поляк Старовейский. Український національно-демократичний кандидат проф. Залозецький здобув собі, що правда, поважне число голосів як на округ, в якім доси ніколи ще не було українського кандидата, але таки завдяки чорносотенній аґітації руссофілів і виборчому теророви перепав.

В мішанім окрузі 53. (Рудки-Самбір і т. д.) вибрані: б. український національно-демократичний посол о. Стефан Онишкевич і вшехполяк ґр. Скарбек. Кандидат руссофілів-новокурсників перепав.

В чисто-руськім окрузі 54. (Дрогобич, Старий Самбір і т. д.) вибрані: б. український соціяльно-демократичний посол Вітик і Поляк Осуховский, що здобув той сам мандат, який в попереднїй каденції знаходив ся в руках Поляка Заранського. Про упадок українського національно-демократичного кандидата о. Івана Яворського в сім окрузі буде ще мова на иншім місци.

В чисто-руськім окрузі 55. (Калуш і т. д.) вибрані б. посли: український національний демократ Юліян Романчук і укр. радикал д-р Микола Лагодинський.

В чисто-руськім окрузі 56. (Коломия-Косів і т. д.) вибрані оба кандидати української радикальної партії: б. посол д-р Кирило Трильовський і селянин Павло Лаврук. Український національно демократичний кандидат о. Скварко, поставлений на місце о. Войнаровського, який мав нац.-дем. мандат в тім окрузі в попередній каденції перепав.

В чисто-руськім окрузі 57. (Стрий і т. д.) вибрані оба кандидати української нац.-дем. партії: б. посол д-р Евген Олесницький і Лев Левицький, що здобув мандат, який в попередній каденції був у руках руссофіла („старокурсника“) о. Давидяка. Побіч о. Давидяка впав тут також провідник „новокурсників“ д-р Дудикевич.

В чисто-руськім окрузі 58. (Борщів і т. д.) вибрані б. посли: український національний демократ д-р Теофіль Окуневський і український радикал Василь Стефаник.

В чисто-руськім окрузі 59. (Станиславів і т. д.) вибрані б. посли: український національний демократ д-р Евген Левицький і український радикал д-р Лев Бачинський.

В мішанім окрузі 60. (Бучач і т. д.) вибрані: б. український національно-демократичний посол Вячеслав Будзиновський і Поляк Серватовський, що здобув мандат, який з початку був в руках сіоніста пок. д-ра Ґабля, а опісля по його смерти перейшов на українського національного демократа д-ра Льонґіна Цегельського.

В мішанім окрузі 61. (Перемишль і т. д.) вибрані: б. український нац.-дем. посол Григорій Цеглинський і Поляк Чайковский. Руссофільський кандидат перепав.

В чисто-руськім окрузі 62. (Жовква і т. д.) вибрані: б. український національно-демократичний посол д-р Станислав Дністрянський і Поляк Висоцкий, що здобув мандат, який в попередній каденції знаходив ся в руках руссофільського посла („старокурсника“) д-ра Михайла Короля. Крім нього перепав також „новокурсник“ кандидат Лабенський.

В мішанім окрузі 63. (Золочів і т. д.) вибрані: український національний демократ Володимир Сінґалевич, що здобув мандат, який в попередній каденції знаходив ся в руках руссофільського посла д-ра Миколи Глібовицкого, (побіч сього „старокурсного“ кандидата впав також „новокурсний“ кандидат д-р Марков, який хотів здобути сей мандат для д-ра Дудикевича), і вшехполяк Дембский.

В мішанім окрузі 64 (Львів і т. д.) вибрані оба б. посли: український національний демократ о. Йосиф Фолис і Поляк Абрагамович (який в попередній каденції був зрік ся мандату в користь свого заступника вшехполяка Масляньки).

В чисто-руськім окрузі 65. (Сокаль-Броди і т. д.) вибрані б. посли: український-національний демократ д-р Евген Петрушевич і руссофіл („новокурсник“) д-р Дмитро Марков.

В чисто-руськім окрузі 66. (Бережани і т. д.) вибрані б. українські національно-демократичні посли д-р Кость Левицький і Тимотей Старух.

В мішанім окрузі 67. (Ярослав і т. д.) вибрані: б. український національно-демократичний посол 60-го округа д-р Льонґін Цегельський (б. посол був в сім окрузі д-р Данило

Стахура не кандидував) і Поляк Козловский.

В мішанім окрузї 68. (Тернопіль і т. д.) вибрані: український національний демократ д-р Сидір Голубович, що здобув мандат, який в попередній каденції був у руках українського соціяльного демократа Яцка Остапчука, і вшехполяк Заморский.

В мішанім окрузї 69. (Теребовля і т. д.) вибрані: б. український національно-демократичний посол проф. д-р Олександер Колесса і Поляк ґр. Баворовский, що здобув мандат, який в попередній каденції був у руках сіоніста д-ра Малєра.

В мішанім окрузї 70. (Гусятин і т. д.) вибрані: б. український національно демократичний посол Михайло Петрицький і Поляк ґр. Ґолуховский.

Коли на основі сього висліду виборів в сільських округах Східної Галичини розглянемо відносини між Русинами й Поляками, то побачимо, що Поляки на сих виборах вийшли значно лїпше, нїж в 1907 р. Тоді вони були здобули один руський мандат (округ 54.), але за те втратили два (мандати меншости в округах 60. і 69.) на користь сіоністів, так що в кінцевім результатї замість призначених виборчою ординацією 10 мандатів, мали 9. За те Русини, коли по смерти сіоніста д-ра Ґабля послом став д-р Л. Цеґельський, відзискали свою втрату і під кінець мали 28 мандатів. Тимчасом при теперішних виборах Русини здобули тільки 26 мандатів, а 2 руські мандати опинили ся в польських руках.

Що-до сеї втрати, то вона в обох випадках спричинена руссофілами. В окрузї 62. в польські руки дістав ся мандат, який в попередній каденції мав д-р Король. А в окрузї 54. упадок українського нац.-дем. кандидата о. Яворського, який при першім голосованю був на першім місці що до числа голосів, і вибір польського кандидата Осуховского, треба приписати виключно тому, що — як виходить ясно з висліду голосованя — руссофільські виборці, які в другім голосованю голосували на Дудикевичівця Гошовского, при третім голосованю лавою повідавали голоси на Осуховского. Супроти того чи не фарисейським маневром тільки був зазив „Пр. Руси", щоби виборці Гошовского здержали ся від голосованя, маневром, який мав на меті закрити масове хрунїнство „русскихъ" виборців. Сей здогад тим певнїйший, що — як се знаємо з певного жерела — коли було оповіщено, що в 54. окрузї до тіснїйшого голосованя приходить Гошовский, Дудикевичівці звернули ся до „Ради Народової" з пропозицією підперти своїми голосами в 55. окрузї Заранського за цїну вибору Гошовского. В кождім разї треба сконстатувати, що вина за здобутє двох руських мандатів Поляками паде на руссофілів. Ось як вони „обороняють" Ґалицьку Русь перед польскою навалою!

Що-до руських мандатів, то в попереднім парламентї до українського національного табору малежало 23 послів, до руссофільского — 5 послів. Тепер сї відносини змінили ся на користь українського національного табору. З 5 своїх мандатів руссофіли задержали два, а три втратили; два на користь Українців і 1 на користь Поляків. Значить, тепер на 26 руських послів 24 належить до українського національного табору, а тільки 2 до руссофільського.

З 24 послів українського табору маємо 18 національних демократів, 5 радикалів і 1 соціяльного демократа.

В попереднім парламентї національних демократів було 17, радикалів 4, соціяльних демократів 2.

Що-до особистих змін в складї послів українського національного табору, то не будуть засідати в парламентї з національних демократів о. Войнаровський і д-р Старуха, які не кандидували при сих виборах, з соціяльних демократів Остапчук, який перепав. За те прийдуть до парламенту нові національно-демократичні посли д-р Сидір Голубович, Лев Левицький і Вол. Сінгалевич, а також радикальний посол Лаврук.

Так представляють ся національні, партійні й особисті відносини серед нововибраних послів з сільських округів Східної Галичини. Коли взяти на увагу, що руссофіли не можна вважати представниками нашого народу, то треба сказати, що теперішна парламентарна репрезентація нашого народу — себто посли з українського національного табору — скріпила ся в порівнаню з станом в попереднім парламентї.

Вісти зі старого краю.

Перед несповна двома тижнями рознїс телєґраф по цїлому сьвіту трівожну вістку, що в Галичинї, в повітї Калуш хлопи палять двори і мордують панів, нищать желїзничі шини, валять телєґрафічні стовпи і т. п. За наспішними телєґрамами подали і ми отсю вістку, та додали до неї свої уваги. І нараз показує ся, що у цїлій тій відомости про селянську револьту в Калущинї, про 200 ранених і забитих і т. п. нема нї зерна правди. Фантазію сю пустили в сьвіт вшехполяки, щоб оклеветати Українців, та узискати вільну руку до всїляких лайдацтв підчас виборів. Бо на перший брехливий алярм про неспокої в Калущинї — мимо того, що в дійсности в цїлім повітї панував взірцевий лад і спокій — цїлий повіт залито військом. Ляшня, заохочена присутністю війська по селах, допускала ся на цїлій лїнії шалених безправств і лайдацтв, хотячи за всяку цїну, хотяйби навіть і цїною сотки трупів, повалити українського кандидата, а вибрати послом вшехлайдака Баталію. Під ослоною війська арештовувано аґітаторів Лаґодинського, суспендовувано війтів, що не хотїли схрунити, тероризовано виборців, безлично крадено голоси. А пущена в сьвіт брехлива телєґрама мала на цїли замаскувати і оправдати присутність війська по селах, потрібного Полякам до стероризованя виборців. І коли дійсно в Калущинї не полила кров та не впали сотки трупів, як сего хотїли Поляки і як вже заздалегідь оголосили, то се треба завдячувати тільки незвичайно зимній крови і політичній карности руських мужиків, яких не вивели з рівноваги найбільше вирафіновані злодійства вшехполяків. Незбентежені терором, невідстрашені гузарами і машиновими карабінами, йшли наші виборці спокійно, з зимною кровю до урни і — правда побідила! Вшехляцький посольський кандидат соромно провалив ся, як се подано на иншому місци отсього числа.

В сумежнім з Галичиною краю, на зеленій Буковинї, тамошний сойм зійшов ся дня 26 го м. м. на перше своє засїданє, котре тревало всего три дни. Посли зложили приписане приреченє і сойм уконституював ся та полагодив декілька дрібнїйших справ. Мимо однак сего, що соймове засїданє тревало всего тільки три дни, прийшло на нїм до бучі між румунськими послами. Причиною був румунський хлоп-посол Бонча, що добув мандат як „пястуковий кандидат", і що виступив безпощадно проти послів Ончула і Лупу, та піддав діяльність президента краєвого банку та управителя румунського союза Райфайзенок острій критиці. Посли Лупу і Ончул не хотїли допустити Бончу до слова, але на поміч йому станув з боку апаратистів пос. Попович, наслїдком чого прийшло до такої коршемної авантури, що маршалок Гормузакі, аби недопустити до бійки, мусїв засїданє замкнути. Пос. Бонча почав від нарікань на лиху господарку в Райфайзенках, яка доводить хлїборобів до руїни. Також краєвий банк не приносить рільничому населеню нїякого хісна, а служить дійною коровою для його основателїв. Полїтикани так загирили край, що він тепер цїлком задовжений. — Лупу: То брехня: — Ончул: То неправда! Бонча: Обманці народа! Брехуни! За мною стоїть нарід, я маю говорити, бо мене вибрав нарід свобідно. Попович: Дайте йому виговорити ся, бо говорить до річи. — Довкола бесїдника повстає великий гамір. Апаратисти з одного боку і демократи з другого боку, вимахуючи кулаками, обсипують себе лайкою. В цїлій сали настає метушня, зі всїх сторін падуть оклики. Чути оклик Ончула до Бончи: Ти сидїв в кримінал!! (Є се натяк на кару арешту, яку Бонча відсидїв, не хотячи заплатити грошевої кари.) — На се відповів Бонча: Я сидїв в арештї, бо не мав гроший, щоби заплатити грошевої кари. Якби ти не мав гроший, вже давно сидїв бись в криміналї! — Маршалок дзвонить довго, а не могучи привернути спокою, перериває засїданє. Метушня в сали тревае дальше. По отвореню засїданя пос. Бонча продовжає свою бесїду. Вислали його сюди селяни, щоби оповів їх недолю. І тут мусить він сказати, що нарід бідний, а завинили найбільше ті, котрі нинї найбільше тут кричать і не дають йому горити. — Ончул: Мовчи! То всьо брехня! — Попович: Дайте йому говорити; він же говорить до річи! — Ончул (до Поповича): Пильнуйте ви своїх векслїв! Ви вкрали цісарські грошї! Стуліть писок! Ви не маєте права засїдати в законодатнім тїлї. З вами нїхто не говорить, вам плюють ся в лице! Менї ви не заімпонуєте, фальшівнику векслїв! Продажне індивідуум! Ви торгуєте жіночим тїлом! Зледащіле індивідуум!— Повстав величезний гамір, оклики сиплять ся зі всїх боків. — Попович (до Ончула): Ви сам зледащілий з цїлою своєю родиною! Драб нужденний! — Кісанович (до Поповича): Ти закало румунського народа! Той мужик, що тут говорив, се ваше наняте орудє. Драбуга пяний як ніч. Від трех днів напували ви його до нинїшної промови. Вчера рано бачено його на улици Глинянській (находять ся там пинки і веселі доми). — Попович: Нас треба водити до публичних домів, а ви їх не потребуєте, бо маєте їх дома! — Бонча щось на те крикнув. — Попович: Почуємо, що скажуть на се селяни, коли дізнають ся, як їх заступника тут ображають! — Метушня зростає чимраз більше і кождої хвилї готова перемінити ся в бійку. Ґалєрія оплескує бурливо Бончу, маршалок дзвонить, грозить опорожненєм, на сали сварня в румунській мові, бо і цїла та дискусія вела ся по румунськи. Маршалок вимахує дзвінком, а коли видить, що його нїхто не слухає, перериває засїданє до 4-ї год. по полудни. Посли переносять сварку в кулуари і остаточно між Кісановичем а інж. Попескулом приходить до бійки, так що инші посли ледви їх розірвали.

Допись з Edwardsville, Pa.

Пан Бабій дальше „орґанізує"... по свому.

Від наглої а несподіваної — і від п. Бабія та його „Нового" Союза сохрани нас Господи!

Був у нас в Edwardsville, Pa. через довший час спокій; хоть розпочато тут будову аж трех нараз церквей: нашу, угорську і московську, і нарід розрібив ся, то все таки в нашій парохії була лучність і згода і всьо йшло до лїпшого. Маємо церковне Братство сьв. Володимира, котре належить до Р. Н. Союза і котре підтримує нашу церкву.

Аж тепер п. Бабій хоче заколотити нам спокій і своїм „Новим" С. хоче не лише розбити наш Відділ Р. Н. С., але і цїлу нашу парохію. А цїла біда в тім, що п. Бабій минувшого року позичив 500 долярів на тутешну церкву і тепер тримає всїх „в руках" і має свої претенсії...

Тому тепер так грозить: „або приставте до мого „Нового" С., або... віддайте сейчас 500 долярів!" (а церков тепер бідна і не має звідки віддати, і се Бабій використовує).

А при тім так аґітує, що „його" Союз є такий самий як Р. Н. Союз, лише „Новий", а тамтой вже старий"... і каже, що до „його" Союза вступив навіть декан з Olyphant, Pa., о. Ілія Кузїв... От такими способами „орґанізує", п. Бабій, а при тім добре знає, що сьим „Новим" Союзом розбіє наш відділ Р. Н. С., в котрім всї тутешні люди стоять, а з них ледви один-двох хотїли би до двох „сполків" належати.

Видно, що п. Бабій попри свій „орґанізаторський бізнес" (10 ц. від „штуки") хоче на тім відділї Р. Н. С. пімстити ся за то, що недавно його за його справки з того відділу вимарено...

Що буде дальше — знов напишу.

І. К., парохіянин.

Покровитель і почетний член Р. Н. С.:
Їх Преосьв. Стеф. Сотер Ортинський, перший руський Епископ в Америці.

Головний Уряд „Р. Н. С.“ на роки 1910—1912:

Духовний управитель:
о. Мих. Балог, R. 9, Box 8. Butler, Pa

Предсідатель:
Дмитро Капітула, McAdoo, Pa.

Місто-предсідателька:
Марія Черемшак, Trenton, N. J.

Місто-предсідатель:
Іван Мартон, Whiting, Ind.

Секретар рекордовий:
Теодозій Лабовський, Box 76, Jersey City, N. J.

Секретар фінансовий:
Семен Ядловський, Box 76, Jersey City, N. J.

Касієр:
Алексій Шаршонь, 524 Pine and Franklin St., Shamokin, Pa.

Контрольна Комісія:
о. В. Балог, Whiting, Ind.
Константин Поступак, McAdoo, Pa.
Теодозій Каськів, Newark, N. J.

Радні:
Іван Ґлова, Shamokin, Pa.
А. Стефанович, Ambridge, Pa.
Й. Ялечко, Ramey, Pa.
А. Маркевич, New Alexandria, Pa.
В. Левчик, Elizabeth, N. J.
А. Добош, Lansford, Pa.

Орґанізатор:
Ілько Мораґець, 1441 Emma Street, Chicago, Ill.

Головна Канцелярія „Р. Нар. Союза“ находить ся під числом 83 Grand St., (у власнім домі) Jersey City, N. J.

ДО ВСІХ ВП. СЕКРЕТАРІВ І ОРҐАНІЗАТОРІВ ВІДДІЛІВ Р. Н. СОЮЗА.

Звертаємо отсим увагу пп. Секретарів, щоби не присилали деклярацій без виповненя сьвідоцтва лікарського, яке находить ся на другій стороні деклярації, позаяк такі не будуть приняті. Члени понад 43 літ, мають предложити метрику або який инший доказ свого віку.

Рівнож при виповнюваню деклярацій просимо на те уважати, щоби на деклярації було подано, на яке посмертне член хоче належати, перечеркненєм слово ціле або половину посмертне (ого), кілько має він і його жена літ, імя жени або якого иншого члена родини, після того, кому член записав посмертне. Секретарі мають уважати, щоби член заявив, якої єсть віри. Не вистарчає сказати, що член єсть Русин або руської віри, бо таких маємо вже кілька.

Член, котрий не вміє писати, має зробити на деклярації пером знак хреста, уміючий писати має підписати ся власноручно на обох сторонах деклярації.

Місячні справоздання т. є. друки на жовтих картках, як також адреси нових членів просимо виповнювати і присилати враз з деклярациями і розметом.

Від Головного Уряду
Р. Народного Союза в Америці.

ВСТУПАЙТЕ ДО Р. НАР. СОЮЗА!

„Руський Народний Союз“ — приймає членів до 45 літ житя.

Вступне після літ.

Р. Н. Союз платить:

В разі смерти члена кляси „А“ (ціле посмертне) $1,000.00.

В разі смерти члена кляси „Б“ (половину посмертного) $500.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „А“ $400.00.

Посмертне за жінку або мужа члена кляси „Б“ $200.00.

Посмертне за діти від $15.00 до $300.00.

В разі утрати: а) обох очий, ніг, або рук $1,000.00, б) одної руки, ноги або ока $200.00.

Єсли отець родини в шпиталю божевільних, Союз платить що року родині $150.00.

Ч. 1882 **КВІТ** $200.00
на двіста долярів, котрі п. Григорій Пипюк отримав як посмертну запомогу по бл. п. Василю Грибінек яко довг з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
McAdoo, Pa. 8. липня 1911.
Григорій Пипюк.
Сьвідки:
Д. Капітула
Он. Шараварко.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 10.

Ч. 1897 **КВІТ** $1000.00
на тисячу долярів, котрі п. Анна Сьпівак отримала як посмертну запомогу по мужу Петрі з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Елмайра, Н. Й. 9-го червня 1911.
Анна Сьпівак.
Сьвідки:
Михайло Коленич.
Филип Руцький.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Від. 8.
Василь Юрчак, предс.
Ф. Цпін, секретар.

Ч 1903 **КВІТ** $400.00
на чотириста долярів, котрі п. Іван Лучканич отримав як посмертну запомогу по жені Марії з Головної Каси Руського Народного Союза в Америці.
Нортгемптон, Па. 10. липня 1911.
Іван Лучканич.
Сьвідки:
Іван Свала.
Григорій Онущак.
Від місцевого Уряду Руського Народного Союза в Америці. Відділ 33.
Григорій Онущак, предс.
Михайло Петрик, секр.

No1878 RECEIPT $80.70
for Eighty Dollars 80 cents, received by Geo. and Mary Siniawa as death benefit (Orphants Fond) of Andrew Smetana from The Little Russian National Union of America.
Olyphant, Pa. June 26. 1911.
George Siniawa,
Mary Siniawa.
Wittness:
H. Needle.
The Local Branch of The Little Russian National Union of America, No 3.

РУХ В ВІДДІЛАХ Р. Н. СОЮЗА.

Усіх Вп. п. місцевих секретарів

відділів Р. Н. Союза просить ся братські оголошеня в справі мітінґів призначені до друку в рубриці „Рух в відділах Р. Н. Союза“ присилати в сей спосіб, щоб вони найшли ся в редакції найпізнійше в понеділок рано того тижня, у якім мають бути поміщені в часописи. Усі оголошеня, які прийдуть до редакції пізнійше як в понеділок, не будуть поміщені скорше аж на другий тиждень.

ФРАНКЛІН ФОРЕС, Н. Й., Бр. сьв. Івана Крестителя, від. 71, повідомляє всіх своїх членів, що першіочний мітінґ відбуде ся 12-го серпня; кождий член мусить явити ся під загрозою кари 50 цнт.; має відбути ся вибір нового уряду і суть до полагодженя инші важні справи. — Василь Ференц предс.; Стефан Макітра, секр.

ВЕСТ ЕНД ПІТСБУРҐ, ПА., Бр. сьв. Покрова Пр. Богор., від. 258, взиває всіх членів, щоби на дни 23. липня кождий явив ся на мітінґ, понеже суть дуже важні справи до полагодженя. При тім просить ся, щоби кождий старав ся конечно вирівнати свій довг, який хто має до заплаченя. — Яків Мудрик, секр.

ВЕСТЧЕСТЕР, Н. Й. Тов. „Згода“, від. 210, подає до відомости, що минувшого місяця вибрано новий уряд: В. Яхніцький, предс.; І. Олійник, заст. предс.; А. Струк, секр.; А. Мельник, заст. секр.; Г. Романів, кас.; Я. Завадюк, заст. кас.; контрольна комісія: А. Кашинський і М. Шиманський; опікуни хорих: І. Павлишин і Т. Юревич; Й. Наваляний, госп. — Антін Струк, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Запор. Січ“ в Ню Йорку повідомляє всіх своїх членів, аби всі дня 29-го липня (в суботу) о год. 7½ вечером явили ся під ч. 134 Е. 7 улиця (в гали мітінґів). Накола член не явить ся, заплатить 25 цт. кари після ухвали з послідного місячного мітінґу. — К. Камінський, секр. рекорд. 29—30

Оголошеннє

Бр. сьв. Володимира, від. 108 Р. Н. Союза в Ню Йорку, подає до загальної відомости всім Русинам і Русинкам, що в суботу дня 29. липня с. р. буде обходити балем

в сімлітню річницю

свого основаня. Вступ від особи (тікет з гетчеком) лиш 25 цнт. За добру забаву, гречну обслугу і за знане пиво ручить

29—30 *КОМІТЕТ.*

ПРОСЬБА

Повідомляє ся всі Бр. і Тов. в Ню Йорку, що Бр. сьв. Володимира, від. 108, винаняло галю на день 14 жовтня; просить ся отже на сей день не приготовлювати ніяких других забав.

В. Цільник, предс.
С. Шевців, секр.
530 E. 18-th Str.

Перший Баль

уряджує Братство сьв. Мученика Димитрія, від. 157 Р. Н. Союза,

в Донора, Па

в суботу, дня 29. липня, в польській гали на розі 2-nd Str. і Thomson Ave. Початок о год. 3 по полудни. Вступ: мужчина 50 а женщина 25 ц.

Буде грати добра орхестра. За добру забаву і перекуски ручить

29—30 *БАЛЕВИЙ КОМІТЕТ.*

Управитель хору,

котрий при відповідних силах, в протягу найбільше 2-ох місяців, вишколить хор церковний, займесь уряджуванем вистав театральних, орґанізацією товариств читальняних і наукою дітий, виховуючи їх в народнім дусі, — шукає посади. Ласкаві зголошеня просить слати на адресу: **Wasyl Szklaryk**, Box 197, Castleton, N. Y.

ВСЯЧИНА.

¶ **Шевченко педагогом.** В українськім педагогічнім місячнику „Сьвітло“, видаванім в Києві находить ся цікава розвідка д. С. Черкасенка: „Шевченко педагогом“. В ній автор розповідає про цікавий епізод з житя нашого ґенія, коли він, глибоко перенятий справою осьвіти рідного народу, заходив ся сам складати українські підручники для народних шкіл, що на передодні визволеня селян з крепацької неволі у великій скількости почали заводити на Україні.

Видавши „Южно-Русскій Букварь“, Шевченко, вже тяжко хорий, дбав про його розповсюджене по українських школах і разом з тим захожував ся видавати далі шкільні підручники. В листі до М. Чалого він писав (4 січня 1861 р.) з сього приводу: думка є за букварем напечатать лічбу (арихметику) і ціни її величини такої, як і буквар (3 коп.). За лічбою — етноґрафію і ґеоґрафію в 5 коп. А історію, тільки нашу, може вбгаю в 10 коп. Якби Бов поміг отсе мале діло зробить, то велике само-б зробило ся.

Але невблагана смерть перетяла многострадальне кобзареве житя і не дала Шевченкови змоги здійснити отсі його мрії про осьвіту „меншого“ брата.

На кінці своєї розвідки д. Черкасенко описує рідкий тепер Шевченків підручник — його „Букварь Южно-Русскій“ — і подає досить докладний його зміст.

¶ **За жінку.** Франц Мельник, студ. IV. року прав, який мешкав в Лопушній під Львовом, залюбив ся в одній жінці коваля зі Сідлиск. Коли дізнав ся про се коваль, прийшов одного вечера зі жінкою до него у відвідини. Мельник приняв їх дуже ввічливо. Всі бавили ся весело десь до півночи, вкінци коваль станув у дверях і сказав: Тепер лишаю тобі раз на все свою жінку — і стрілив до него з пістолета. Тяжко раненого Мельника відвезено до шпиталю у Львові.

Дочекав ся.

Сонце заглянуло до вікон, як Микола Миколишин збудив ся. Хотів зривати ся та бічи на подвіре, бо заспав, але пригадав собі, що він від кількох неділь хорий, що Бог сьвятий знає, як з ним буде і що господарством не має чого журити ся.

Най ним журять ся діти.

Зітхнув і спустив повіки.

Опали тяжкі та неподвижні, як віконниці під вечір.

— Втомили ся, хочуть відпочинку. Заждіть, будемо спочивати, аж нам навкучить ся.

Нараз добуваючи з грудий якогось молодецького голосу, крикнув на цілу хату: — Маріє! — і до сьвітлиці вбігла його невістка, жінка найстаршого сина.

— Чого вам, тату? — спитала тривожно, протираючи невиспані очи.

— Вийми нову одіж з скрині, а Петрови скажи, най ладить зелізний віз. А йно най вистелить високо, на самій середині, щоб не трясло.

Марія подивила ся на тестя, як би хотіла спитати ся, нащо такому хорому воза, але питати ся не сьміла, бо від хвилі, як переступила поріг Миколишина, привикла до того, що батька слухають всі, без розбору.

Не гаючись, добула зі скрині що найтоншу сорочку, зняла з жердки новий кожух, вибрала гарний пояс та побігла до мужа, що порав ся коло коний в стайни.

— Петре, тато казали ладити віз на зелізних осях та вистелити високо, щоб не трясло. Не знати, чуєш, на що їм нині воза?

— Лиши ся коло коний, нім зерно з'їдять, а я піду спитати.

Як увійшов до сьвітлиці, батько вже сидів постогнуючи на постели та защіпав чисту сорочку.

— Поможи мені, сину, застїжку застягнути, бо мене вже руки не слу- [illegible] поміг батькови прибрати ся і подав води.

— Татуньо казали ладити віз?

— Казав.

— Куди поїдемо?

— На вибори.

— А як же вам, такому хорому, телепати ся тільки сьвіту?

— Як?... Так як видиш. Щоби-м мав на рачки лїзти, щоб ви мене на вереті несли, а я голосувати мушу. Я на ті вибори трицять літ чекав — розумієш?

Говорив тяжко і за кождим словом клекотіло йому у грудех, як під землею.

— Я рад, що діждав тої хвилї, а він мене питає, як ви татуню поїдете? — Ладь віз, не говори богато. А [illegible] Дмитра та Семена, бо й вони тепер мають голос; поїдемо разом. І не гай ся мені, бо на девяту заповіли початок, а Миколишин все ішов перший, де о народну справу ходило. Який був з ранку, такий най лишить ся і до останку. Йди!

* * *

Не минуло й пів години, як заскрипіла висока брама, загавкали пси, немов допрошуючись, щоб і їх з собою забрати, затарахкотіли колеса і від Миколишиних, по невеличкім містку, виїхав у вулицю новий, на зелізних осях віз, з високим полукіпком і з мережаною крижвеницею.

По середині, на добре вистеленім сидженю, прикритім килимком, що його виткала невістка, сидів Микола Миколишин в новім білім кожусі, в високій смушевій шапці, більше на спомин колишнього Миколи, як на живого чоловіка подібний.

Коло нього сидів найстарший син Петро і піддержував батька, як сильний дубовий стовп піддержує спорохнявілу будівлю. Двох молодших їхало на переді. Кіньми поганяв найстарший внук, десятилітний хлопчина, що за жадні гропі не був би лишив ся дома, не видївши перший раз у житю виборів.

Їхали з вільна, щоб не трясло хорого батька. По дорозї стрічали людий, що йшли в тім самім напрямі, сьвяточно прибрані, як на який відпуст. Здоровили одні других, а молодші господарі з пошаною знімали шапку перед Миколишином, котрому завдячували немало.

Довгі літа воював зі старими порядками в селї та в повіті, з війтом, марнотравником громадського гроша, з радою, що йшла за війтом, як теля за мотузком і з всіми темними силами, що хотіли нарід здержати в поступі та просьвіті. Натерпів ся за те не мало, але не вгнув ся і не поступив ся ані на крок. Стояв, як той самотний дуб на пустій збочи, котру дощі і зливи в парови риють, марнуючи природжену силу землї. Та хоть громи довкола бють, хоть буря скажеїє, аж по літах в тіни його галузя підростуть нові дубки, аж залісить ся, заzеленїєть ся збіч, даючи захист і цьвітам і птицям, а людям вітцуючи хосен.

Так виросло на очах Миколи Миколишина молоде поколїнє, перестроюючи до непізнаня, колись темне і бідне, тепер осьвічене та засібне село.

Остатня його праця — то віче за новим правом виборчим. Хоть старий та немічний, об'їхав усї села довкола та зібрав на схід десять тисяч людий, десять тисяч сьвідомих голов, що домагали ся широкого гороханського права. За те до села прислали військо. Дві неділї вганяли ся по спокійних вулицях румунські драгони, страхаючи дітий, а ще гірше жінок, що небезпечні були перебічи з подвіря на подвіре.

Дві неділї серед нічної тишини лунали над спокійним селом військові сурми, як над воєнним табором, а кілько прокльонів упало, а кілько всякого иньшого гріха!

Забрали військо і село вернуло до давного житя. Прийшла весна, зазеленїли поля, забіліли сади, зацвили нові надії. І от тепер він їде голосувати першим загальним, безпосередним, тайним, хоть не рівним іще голосованєм — їде з радістю, що й він приложив до нього трохи своєї руки...

Сонце підбираєть ся в гору і не пече, а з легка пригріває. Вправдї хмари раз у раз набігають на нього, щоб закрити його ясне проміння, але вітер, що віє від сходу, розганяє їх на всї сторони сьвіта, він вимете небо як ґаздиня сьвітлицю на сьвято.

— Буде погода, дїти, — каже старий. — Буде весна.

— Дав би Бог, — відповідають сини. — людн ще робіт не покінчили.

— Зіпріть ся, тату, на мене — просить найстарший син — бо вам їхати тяжко.

— Не бій ся, доїду, ще й назад верну — відповідає батько, хоть чує, що син добре каже. Вже в нім сили нема, тільки якась кріпка постанова їхати і доїхати.

Їдуть полями, засіяними озимим збіжем та зеленою яриною. Вузкі мужицькі ниви виписують ся до сонця, як полотна, що їх ґаздині білять. Між ними цьвіти цікаво визирають, над ними літають птахи, на межи дрімає старий хрест.

— Під тим хрестом двірські гайдуки убили мого батька, а вашого діда — каже старий знімаючи шапку. — Вас, дїти, хіба власні хиби та власні гріхи бити муть. Не забувайте того, що вам кажу. А там, трохи дальше, під межею привела мене мати на сьвіт і в подолку до дому принесла... Тверді були часи, бодай ніколи не вертали.

Говорив би був не одно, але не міг. За кождим словом чув у грудях біль, як би ті слова були зі стали. Замовк і тілько очами водив доокола. Хотів тих піль, тих нив, тих лісів набрати як найбільше в свої очи. Щоб з ними йти там, де їх може не буде... З ниви на ниву літали його полинялі зіниці, як би прощали ся з кождою скибою, з кождою грудкою землї... Далеко перед ними під лісом ніби табор. То виборці з далекого села, що на досьвітках вийшли, щоб голосоване не спізнити, під лісом спочивають. Порівнали ся, поздоровкали, їдуть рядом. Хоть втомлені, хоть знають, що втратили робочу днину, їдуть радо з піднесеним чолом. Молодші затягають пісню. Деякі жартують. І старому Миколї Миколишинови робить ся жаль, що він не може злізти поміж них і йти рядом — йти цілі літа, до красшої, ліпшої долї.

* * *

Перед урядом громадським, де мало відбути ся голосоване, стояли жандарі. Але нарід, так як би їх не видів і тільки діти з цікавости приглядали ся з поза воріт до нових шеломів та ясної зброї.

Віз задержав ся на улици і сини взяли ся зсаджувати батька на землю.

— Лишіть, я сам — говорив Миколишин, сором'лячись перед чужими людьми своєї немочи, але инакше не міг. Спер ся на молоді здорові плечі синів і ті більше несли, як провадили до уряду.

— Розступіть ся люди! — загуло в громадї. — Видите, хорого ведуть. Хорий чоловік приїхав, щоби голос віддати.

— Ви, Миколо, безпечно могли в дома сидіти. Нас тут, дивіть, якого народа зійшло ся. Буде голосів досить.

— Досить, чи не досить, того ніхто не може знати, а мені в гробі спокою не було би, як би я не зробив того, що до мене належить — відповів Миколишин, переступаючи поріг.

* * *

— А тепер спішіть ся — говорив сідаючи назад на віз — спішіть ся, щоб живого до дому привезли.

Внук затяв коні і віз покотив ся з горбка. Коли переїздили коло свого поля, Миколишин підніс тяжкі повіки і витягнув руки, як би їм посилав своє благословеннє.

Богдан Лепкий.

КАЛЄНДАР.

ЛИПЕНЬ.

н. ст.	Днї	Руські сьвята
20	Четвер	Томи преподобного
21	Пятн.	Прокопія мученика
22	Субота	Панкратія
23	Неділя	† Антонія печ.
24	Понед.	Ольги кн. руської
25	Вівтор.	Ілярия Пр.
26	Середа	Гавриїла Арх.

НОВИНКИ.

¶ **По кровавих виборах в Дрогобичи.** Один з дрогобицьких адвокатів вніс до суду донесенє, після котрого жовнірів, що асистували і стріляли в дни виборів, вчать, як мають зізнавати. Мало се дїяти ся в будинку староства дня 21-го м. м. а припадковим сьвідком сеї „лєкції" був п. С. Вітик. „Научуванє" відбувало ся в отсей спосіб: Один з офіцирів відчитував жовнїрам з картки спрепарований опис подій, додаючи що хвилини: Отже так було. „Описавши" так цїлу подію, питав жовнїрів а вони повтаряли йому вивчені „зізнаня". Видко з того, як впрочім і з инших моментів слїдства, що воно виказже... повну невинність власти в масовім кровопроливі. — Міліонер Фаєрштайн, що втік перед обуренєм народа до Відня, поміщає в „N. Fr. Presse" обширний лист, в котрім скидає з себе всяку одвічальність і вину за масакру виборців в Дрогобичи. Розказує там також, що на становищи віцебурмістра Дрогобича старав ся погодити християнське населенє з жидівським і що се йому удало ся. Масакру після Фаєрштайна спричинили ті круги, що попирали Лєвенштайнового контркандидата Баліцкого буцїм-то тому, що спровадили з Борислава і Тустанович цїлі ватаги аґітаторів, хоч ті місцевости до виборчого округа міста Дрогобича не належать. Наскільки правдиве се представленє Фаєрштайна, видко з того, що майже всї ранені і убиті є, згідно були дрогобицькими мешканцями! — Жидівська молодїж з під стягу „асиміляторів" уладила онодї збори в справі дрогобицьких подій. На зборах ухвалено кілька резолюцій, що беруть в оборону д-ра Лєвенштайна перед закидами, що неперебираючи в способах, аґітація його прихильників і форсованє його кандидатури спричинили кроваву траґедію. В одній з резолюцій сказано, що проти сіоністів в Дрогобичи ніяких репресій не було. — Жертви на підмоги і заосмотренє ранених і сиріт по убитих впливають обильно до каси ратункового комітету. На послїднім засїданю ратункового комітету порішено видати відозви до громад, повітів, рад повітових, банків, кас і т. п. а також взивати до складок через пресу. Члени комітету сподїють ся, що жертви дійдуть до 100.000 корон. — В Відни в дїльници Leopoldstadt відбули ся збори горожан в справі дрогобицьких подій. Нововибраний посол др. Оффнер зазначив в промові виголошеній на сих зборах, що кроваві випадки в Дрогобичи могли трафити ся так само добре в кождій иншій місцевости Галичини, бо скрізь дїяли ся ті самі надужитя що в Дрогобичи.

¶ **Право прилюдности для української ґімназії.** Міністер просьвіти надав право прилюдности на р. 1910—11 1—2 кл. приватній ґімназії з українською викладовою мовою в Городенці.

¶ **Подвійна справедливість.** Як відомо, о. Иосифа Зацерковного, руського пароха в Відниках бобрецького повіту засуджено перед трема роками на 8 днів арешту без заміни на гривну за те, що в церкві докоряв парохіянам, котрі схрунили при виборах. О. Зацерковний вніс жалобу неважности проти вироку до найвисшого трибуналу, але без успіху, бо трибунал затвердив вирок. На жаль та сама судова справедливість є слїпа на вибрики польських ксьондзів, котрі на цїлій лїнії надуживають церковної проповідници до виборчої і русиноїдної аґітації. Не один, але сотки подібних вироків, але вироків на польських ксьондзів, повинен би найвисший трибунал затверджувати.

¶ **Новий тягар на австрійську людність.** З днем 1-го липня с. р. подорожів в Австрії тютюн та папіроси і циґари. Дорожші є папіроси о один, циґари о два сотики. І так: драма 2 сот., дамські 4, Герцеґовіна 4, мемфіс 5, спорт 3, султан 5, прінцезас 5, стамбул 6. Циґара: довгі 5 сот., короткі 6, куба, трабуко 18 сот., брітаніка 18 сот. Угорський тютюн коштувати буде 80 сот. замість 70 сот., а турецький 4 К. замість 3 К. Малі пачки не є дорожші, але за те є менші. З тої підвижки бачимо, що найбільше подорожіли ті папіроси, які курить біднійша людність. Найкраще треба перестати курити.

¶ **Великі маневри в Галичині.** Сегорічні цїсарські маневри відбудуть ся на угорсько галицькій граници. Маневри сї будуть дуже великі. Провід буде мати наслїдник престола Фр. Фердинанд. Участь в маневрах візьмуть корпуси: львівський, перемиський і кошицький то є 118 баталїонів піхоти, 288 гармат. Самої піхоти буде 62 тисячі, а всїх беручих участь в маневрах буде 90 тисяч. В часї тих маневрів будуть випробувані машини до лїтаня у воздусї.

¶ **Слїдство против академиків гиєн.** Академічний сенат краківського університету, признаючи купованє голосів і голосованє за гроші на чужі леґітимації незгідними з честию академика, зарядив дисциплїнарне слїдство проти всїх академиків, котрих імена подали часописи яко виборчих гиєн Добошиньского. У Львові вшехпольські академики вправляли сь також в ремеслї виборчих гиєн в хосен Бузека, Ґломбіньского і Хлямтача, а проте академічному сенатови анї в голові робити з того якусь історію. Видко, що гиєна вшехпольського кандидата а т. зв. демократичного кандидата to co innego.

¶ **Смерть від грому.** Дня 27. м. м. по полудни навістила Ярослав (Галичина) буря з громами, сполучена з сильною зливою, що наробила великої шкоди на полях. Буря заскочила аптикаря Якова Вишатицкого, що вертав з відвідин із сусїдного села Павлосева. Вражений громом упав трупом на місци. Пса, що йому товаришив, грім роздер на двоє.

¶ **Покусанє недужою на водобоязнь.** Дня 25. червня с. р. привезено до Львова з провінції недужу на водобоязнь (скаженину) жінку. При виношеню її з ваґона, покусала недужа пакера, а відтак вахмайстра поліції Лотоцкого. Остаточно вдало ся внерухомити нещасну, відтак відвезено її до шпиталю, де небавом померла. Лотоцкого вислала дирекція поліції до заведеня професора Буйвіда в Кракові.

¶ **Перший австрійський дредност.** Минувшого місяця спущено на море в Триєстї перший австрійський дредност „Viribus unitis". Торжество посьвяченя відбуло ся в присутности заступника цїсаря, престолонаслїдника архикнязя Франца-Фердинанда. Почесною кумою була архикнягиня Марія Анунціята. Дредноти се великанські воєнні кораблї найновійшого типу. Дредност „Viribus unitis", довгий на 150 метрів, широкий 27 метр., заглубленє 8.2 метр. Поємність корабля виносить 20.000 тон. Тона має 1000 кільоґрамів. На корабли знаходять ся три турбінові машини о силї 25.000 коний. Корабель пливе із скоростию 21 до 22 морських миль на годину. Електрика порушує усї механізми, вінди, осьвітлює й огріває цїлий корабель На корабли є 11 рефлєкторів, які кидають сьвітло на віддаль і осьвічують море нічною порою на кілька миль довкруги. Сьвітляна сила кождого рефлєктора виносить 35 тисяч сьвічок. Корабель посїдає свою пекарню, пральню, ледівню на мясо та парню. Залога складає ся з одного капітана, 23 офіцирів, 14 урядників і 930 моряків. На покладї знаходять ся потрійні вежі, всї вони уоружені скорострільними гарматами, яких число виносить 42, з того 12 тяжкого рода і 4 мітрайльєзи. Мітрайльєзи се рід скорострільних карабінів, які дають 400—500, а навіть і більше стрілів на мінуту. Куля одної гармати тяжкого калїбру важить 450 кільоґрамів та пробиває сталевий панцир, грубий на 95 цм. Уставленє люфи і віндованє куль відбуває ся за помочию електрики. Кошти будови одного такого корабля-великана виносять 50 міліонів корон.

¶ **Підвисшенє податку від горівки.** Угорський міністер скарбу задумує завести на Угорщинї підвисшенє податку від горівки з 90 корон на 140 корон на гектолїтрі без огляду на те, що в Австрії того підвисшеня не ухвалено.

¶ **Пять лїт тяжких робіт за 10 фениґів.** В Ополї на Шлезку, засудив суд присяглих шевця Августа Кромнїка на 5 лїт тяжких робіт за рабунок. Кромнїк, стрінувши 16. лютого с. р. на дорозї 13-лїтну дочку кольоніста Бека й побачивши, що вона має в руках 10 фениґів, вирвав їй насильно з рук гріш, а відтак утік, але його зловили.

¶ **О молитву за царя.** Російське міністерство просьвіти звернуло ся до ґубернаторів з докором, що по парохіях при „Сьвятий Боже" занехано сьпівати послїдну строфку, в котрій є молитва за царя і династію. Міністерство пригадує, щоби парохи і урядники пильнували сьпіваня тої строфки.

¶ **Оженив ся з дочкою.** В Петербурзї увязнено онодї поручника Разайкіна і його жінку, бо показало ся, що він оженив ся з своєю власною неправесною дочкою.

¶ **Женщини кондукторами.** Як доносять російські часописи, російський міністер зелїзниць наміряє предложити радї міністрів внесенє в справі заступленя кондукторів на державних зелїзницях при особових поїздах женщинами. — В тім проєктї зазначено, що женщини, як виказало ся з практики в зелїзничих урядах є від мущин о много солїднїйші а крім сего сподїє ся міністер, що введенєм в житє сего закона зробить ся один крок вперед в поборюваню розповсюдненого між зелїзничниками піяньства.

¶ **Князь злодїєм.** Свояка італїйського короля, князя Гумберта Салємі на приказ короля позбавлено сими днями всякої військової і державної служби, а братя його заборонили йому навіть відвідувати їх. Причиною сего має бути факт, що в маринарській академії покрадено много річий, а справником сего був князь Гумберт. Має він тепер 22 лїт.

¶ **Авіятика нагодою до обманьства.** З приводу авіятичного конкурсу на лїнії Рубе-Калє, доконано помислове обманьство, що являєть ся одиноким в лїтописи того рода фактів. В передодень прибутя летунів до Калє у команданта місця зголосив ся молодий чоловік і представив ся як летун Леґанє. Зазначив при тім, що апарат лишив в Туркінґу, куди має удати ся по полудни, щоб над вечір прибути на нїм до Калє а другого дня рано полетїти понад канал Ля Манш до Льондону. Командант приняв летуна незвичайно чемно, а навіть видав на його честь бенкет, в котрім взяли участь всї достойники міста. В часї бенкету, коли вже вихилено ряд тостів, фальшивий Леґанє нагло запримітив, що не має портфелю, котрий, як йому здавало ся, правдоподібно випав при скоку з лїтака. Учасники забави приняли сю вість з жалем і жертвували ся з позичками, щоби бравий летун не знайшов ся в клопотї підчас побуту в Льондонї. Посипали ся небавком так численні жертви, що перевисшили значно суму, якою Леґанє міг розпоряджати. По бенкетї розстали ся в погіднім настрою. Летун удав ся в сторону Туркінґа по апарат, а мешканцї міста на поле злетів. Однак надармо дожидано тут Леґанє на аероплянї. Згодом всї пересьвідчили що був се не Леґанє, але якийсь сьмілий обманець.

¶ **Що за силу має один міліон?** Коли обговорюємо господарку держави, то мусимо часто уживати число **міліон**. Се легко сказати, держава бере тільки а тільки соток міліонів корон, або має тільки а тільки тисяч міліонів довгу. але тяжко представити собі силу одного міліона. Коли би ми уклали міліон корон одну коло другої вздовж, то уложили би ми стежку через 25 кільометрів або поверх три милї. А коли би скласти міліон корон одну на другу, то така коронова палиця була би тисячу чотириста метрів висока, т. зн. майже десять раз більша як найвисші вежі на сьвітї. А тепер обчисліть собі самі, що за сума є 889 міліонів податків, які народ складає, або 586 міліонів, які річно на військо йдуть, або 419 міл., які ідуть на процент річно за державні довги і т. д. і т. д.

¶ **Ґенерал Драгомиров,** про котрого відомо, що любив здорово випити, так що цїлими тижнями не показував ся нїде і не повнив служби, мав одного разу з сего приводу пригоду, що була знаменитим сьвідоцтвом його притомности ума мимо цїлих мас випитого алькоголю. З наклону Драгомирова користали його противники і кождим разом, коли на нього „прийшло", старали ся приставити йому якого небудь стільця. Підчас одної „такої хвилї", що трохи довше затягнула ся, противники Драгомирова постарали ся, що вістка про те дійшла аж до Петербурга а навіть до самого царя Олександра III. Драгомиров, довідавшись про кованя ворогів, не упав на серци, але вийшовши на стрічу небезпецї, вислав до царя слїдуючу депешу: „Другий тиждень пю за здоровлє Вашого імператорського величества". Цар, що любив Драгомирова, не обидив ся жартом, але відповів також депешою: „Пора би перестати". І на тім все покінчило ся, а вороги не мали нагоди до ликованя.

¶ **Ревізія почтових марок.** Інспектори почтові перепровадили онодї ревізію бюра, що занимаєсь друком значків почтових. По 11 дневній роботї пересьвідчено ся, що під проводом директора бюра, Ралфа, на 42 міліони денно друкованих марок анї одна не зістала не то щоб вкраджена, а навіть не ушкоджена. Красна господарка.

А. Вала.

Пер Сівле.

СТРАЙК.

(Дальше).

Торґенсен, людина струнка, з чорною коротко стриженою бородою, підійшов до стола і сів на ослоні, під стіною. ,,Коли так хочете, то можу спробувати, може якось піде. Я до сего не звик, про се знаєте. Отже маємо говорити про сей страйк. Чи хтось хоче забрати слово?“ ,,Я“. — Олюф Рундстрем виступив і з патосом та завзято розмахуючи на всі боки руками, виголосив слідуючу бесіду мішаниною шведської і норвеґської мови:

,,Робітники! Сини недолі! Товариші! — бо і я також робітник. — Днесь стоїте тут з мечем в руці, який ви власне добули з піхви; підніміть його! — не страхайте ся! — підніміть його з усієї сили! — Ви певно дещо зачували про старинний Рим — тільки прошу, не гадайте, що старий Рим є то саме, що старий рум, розумієте? — Ха, ха! Отже, там, далеко, у старім Римі, жили такі погане, знаєте, що приносили свому божкови, обридливій почварі з сімома головами, що жерла лишень людське мясо, — щоденно в жертву одного чоловіка. — І стало ся, що надїхав мандрівний лицар — гадаю, що він походив з півночи, зі Скандинавії, бо він називав ся Янсон; він був одним зі старих Вікінґів, о скільки менї видить ся. Се одно знаю на певно, що він лежить похоронений в Копенгазї, в Данії, на тім місци, що його звуть тепер Торвальсенмусеріюм. Мій брат там був і бачив памятник на його гробі. — Отже, коли сей Янсон там прибув, у сей старинний Рим, добув сейчас острого меча, що звав ся ,,Змій“ і відрубав почварі усі сім голов, одну за другою. — Се саме мусите і ви днесь зробити, товариші, сини недолї, робітники! Бо і ми маємо таку почвару поміж собою! — не лиш з сїмома головами, але з сїмдесять разів по сїмдесять головами! Се є капітал, а буржуазія є тими головами, що їсть робітницьке тїло та пє робітницьку кров! — Тепер ми положили руку на рукояти меча — я думаю під тим страйк; — вдарте! сьміло вдарте! щоб голови покотили ся у діл!“

Люди сьміяли ся. ,,Славно, Рундстрем! — знаменито сказано!“ —

,,Хто ще хоче говорити?“

Евен Расмуссен, робітник, пятьдесятьлїтний, з лисою головою, знаний загально під прізвиском ,,Старий Завіт“, похилив на бік голову і почав сьпівучим голосом проповідника:

,,Стоїть написано: Ви, слуги, будьте підчинені вашим панам у страху і послусї, і то не лиш добрим і ласкавим, але і неласкавим. А на другому місцї стоїть таке: Ви, слуги, слухайте ваших дочасних панів у страсї і трепеті, з цілою преданностю ваших сердець. І я не хочу бути при ніякім страйку, бо він супротивляє ся ясним і рішучим словам Апостола. Дорогі товариші, лїпше засьпіваймо якусь побожну пісню і в мирі, з Богом, розійдім ся!“

,,Пождіть ще хвилинку!“ — закликав Пер Амундсен, ,,тепер і я хочу сказати пару слів. Я хочу лиш то сказати, длячого власне ми маємо бути тими, по яких карках топчуть і товчуть. Ви всї знаєте, як було зі мною. Можливо, що я є драб, що я не заслужив на нїчо лїпше; але робітник, нехай він буде порядний і чесний скільки лиш зможе: коли він не мовчить як мур або не рухає язиком після приказів попа і фабриканта — він почує се на своїм хребті аж до шпіку у костях! В разї, коли про се не знаєте, я вам коротко оповім, що вони з нами роблять: визискують, висисають нас так довго, як довго мають з нас користь; а потім — но, потім дають нам копняка і відсилають до каси бідних — або викурюють нас також огнем, що-б скорше нас позбути ся — чи не правда? Нї, годї дальше видержати! Спробуймо раз страйку, хлопцї! — отсе моя гадка!“

,,Славно!“ — ,,Славно!“ — ,,Се моя гадка також!“ — ,,Моя також!“ — ,,І моя!“ — ,,Нї!“ — ,,Нї!“ — ,,Так!“ — ,,Так!“ — ,,Та-а-ак!“

Зняв ся крик і гамір. З трудом успокоїв предсїдатель товпу і забрав голос.

,,Моя гадка є така, що нам ще треба добре застановити ся над тим, чи не далоб ся справу поладнати мирно, без борби“.

,,Нї!“ — ,,Нї!“ — ,,Голосувати!“ — ,,Так, голосувати!“

,,Страйк на ліво, не-страйк на право!“ — закликав Пер Амундсен.

,,Я, що до мене, стою, де стою, бо я не голосую“, — заявив предсїдатель.

Вісїмдесять один робітників перейшло на лївий бік, двайцять трох на правий.

А потім вибрано страйковий комітет — з кождої фабрики один чоловік, — щоб на случай, коли властителї не уступлять, з'орґанізувати страйк і давати йому провід. Пер Амундсен став секретарем комітету. Так покінчив ся мітинґ.

X.

Істнує невеличка річ, яку звичайно зовуть люди ломаним камінем. З сталевим молотком в долони, на лївій руцї груба рукавичка, перед очима охоронні окуляри і дашкк — сидять на лянґестрандськім побережу каменярі і ламають камінь. Велика, сїро-сина купа каміня росте з дня на день, видовжує ся, наче кінчаста, тверда гадюка, цаль за цалем, поволи, але постійно в перед, щораз близше міста. Міські вулиці треба прецїнь поладнати з весною, коли то прийдуть ся зимові морози; а до сего є необхідним ломаний камінь, як найбільше ломаного каміня. — — —

Уже в неділю фабриканти дізнали ся з найбільшими подробицями про все, що діяло ся на робітницькім мітінґу. В понеділок ранком, як звичайно, явили ся всї робітники до роботи. Однак перед фабрикою Мельтеруда ждав домовий сторож з двома листами, одним, адресованим до Стенсена, що був вибраний членом страйкового комітету, а з другим, призначеним для Торґенсена. В листах було написано, що адресатів сейчас віддалює ся з фабрики та листи були власноручно підписані фабрикантом. Послїдний уступ листів звучав: ,,В моїй фабрицї не можу стерпіти ніякого провідника, кромі мене самого“.

,,Пращайте, товариші. Дякую вам за все!“ — сказав Торґенсен. ,,Не робіть лиш нїчо такого, чого прийшло-б ся вам опісля жалувати — отсе ще моя послїдна просьба до вас“.

,,Куди думаєш піти?“

,,Домів — на разї“. І він пішов.

,,Ти незвичайно чесний чоловік, а все таки трохи заяцем підшитий“ — кликнув за ним на вздогін Стенсен.

Торґенсен тїшив ся загальною пошаною і симпатією не лиш поміж робітниками, своїми співтоваришами в отсїй фабрицї, але взагалї, поміж усїм робітництвом в містї. Він був предсїдателем каси хорих та був два рази репрезентантом на краєвім, робітницькім конґресї. Його віддалене з роботи подїлало наче іскра на нагромаджений вибуховий матеріял. Коли Торґенсена уже проганяно, отсего чоловіка, що завсїгди взивав до оглядности, то всякий легко міг обчислити, що його ждало в найблизшій будучности.

,,Як так, то лїпше перестаньмо сейчас робити, хлопцї!“ — відізвав ся хтось з гурту.

,,Так, так!“ — ,,Нї!“ — ,,Так!“

,,Хто йде за нами, рука в гору!“ — Се був грізний голос Стенсена.

Трьох не піднесло рук.

,,Чи се має означати, що ви хочете йти робити дальше?“

,,Так“, відказав Евен Расмусен ,,я йду до своєї роботи“.

,,А прецїнь дуже легко може стати ся таке, що ти по просту не будеш міг піти до роботи! — розумієш? — ми кажемо: стій! Чи не так, товариші: нї одна рука не сьміє днесь торкнути ся роботи!“

,,Нї одна! — — нї одна!!“.

,,А тепер повідомім инші фабрики! Надійшла слушна пора! На цїлій лїнії мусить ся заперестати роботу, коли хочемо чогось добити ся!“

За той час Евен Расмусен неспостережено виховзнув ся крізь браму. Сейчас появив ся у нїй фабрикант, Ванґ Вельтеруд, весь червоний на лици, наче печений рак.

,,Що, до всїх чортів, має означати ся комедія?“

,,Перестаємо робити!“

,,Перестаєте робити? — Що?!... — Я вас провчу, я.... Най мене грім тріснe, коли ви не станете ще інакше танцювати!...

,,Здаєсь, що власне тобі прийде ся інакше танцювати“ — відрізав Стенсен.

,,Стули писок — і гони на сто вітрів! З тобою не маю ніякого діла. Гони, кажу тобі! То ви хочете людей приневолити, щоб вони не йшли до роботи?“

,,Так!“

,,То ви грозите, ви?... Подивіть но тут! — Свинї!“ І він виймив миттю револьвер з кишенї і звернув його дуло до Стенсена.

Сей приступив, стаючи йому майже на пальцї.

,,Стріляйте — але се буде ваше послїдне діло на земли — розумієте тепер? І коли ви навіть застрілили-б одного або двох з поміж нас, то все таки є тут нас досить, щоб розбити вам чашку та ваш толуб пірвати на дрібні куски. Сейчас положіть се на землю! — положіть, чуєте! — Нї, не в кишеню. Тут, на землю!!“

Робітники збили ся густим вінком довкруги обох. Перстїнь затїснював ся чим раз більше.

,,Положити сю пукавку на землю, розумно?“

І револьвер поточив ся до ніг Вельтеруда.

,,І де тепер ваша сила, хвальку?“

Вість про сю подію наче блискавкою облетїла цїле місто. Віддалене з роботи Торґенсена, а не менче се, що Мельтеруд грозив своїм людям револьвером, викликали сильне обурене серед робітницьких кругів. Протягом пополудня застановлено роботу в усїх тартаках. Нич не помагало, що властителї добрими словами і грозьбами намагали ся відвести від того робітників. Страйковий комітет сейчас відбув надзвичайне засїдане і згодив ся на слідуючі услівя, під якими малаб почати ся робота. Зменчене платнї має уступити давнїйшій скалї; оба видалені мали зістати сейчас приняті на ново; ніодин робітник не сьміє бути переслїдуваним по причинї страйку.

На се однак властителї ніяк не хотїли пристати. Одинокий Даль склонював ся до переговорів; в виду однак обовязуючої постанови стоваришеня не міг на власну руку нічого починати. Наступив цїлковитий розлам.

Товпи страйкуючих пішли від фабрики до фабрики, де ще не застановлено загально роботи, і силою примушували до сего. В фабрицї Даля більша половина робітників заявила ся проти страйку. Страйкері порадили собі коротко: поперетинали всї паси при машинах.

Де-ж однак подїла ся полїція? Природно, міська полїція узброювала ся і притьмом скріпляла свої ряди; а на се потрібно часу. Іменно справа була того рода, що лянґестрандська полїційна сила зовсїм не доросла до такої надзвичайної задачі, як усмирювати ,,бунт“. Арештувати якогось злодїя, вкинути в холодну пияка, або щось иншого в тім родї, — вона виконувала сейчас без найменчої проволоки. Цїлком однак справи змінили ся, коли треба було усмирити цїлу збунтовану, робітницьку армію. Вправдї, надполїціянт Руберґ був тої гадки, що вистане одна полїційна шапка і пів тузина констаблїв, аби усїх робітників розігнати на чотири вітри, але полїційний офіціянт якось не конче був певний; бо властиво тепер він був за все відвічальний, позаяк команданта полїції не було в містї; він виїхав до сусїдного місточка і його повороту надіяно ся доперва вечером.

Передовсїм отже належало скріпити сторожу безпеченьства, думав офіціянт. І сейчас вислано до міста по охотників. Дальше резходило ся о узброєне охотників; в арсеналї, в маґістратськім будинку не було достаточного числа шабель для сподїваного числа охотників. Тому вислано надполїціянта Руберґа в ролї парляментара до недалекого склепу з оружем, з просьбою, о вижичене двох або трьох оберемків шабель. ,,З найбільшою приятностю“ сказав сей. Руберґ рушив в товаристві одного полїціянта з тачками до головного складу склепаря, що находив ся в найбільше загроженій дїльници міста. В якусь хвилину доперва по вирушеню виправи, офіціянтови прийшло на гадку, що ся виправа може скінчити ся вельми нещасливо. Бо припустїм, колиб так на транспорт оружія наткнула ся товпа страйкерів — Господи, гарна вийшлаб історія! Оруже в мить опинило-б ся в ворожих руках! — Однак вийшло усе гаразд. За якийсь часок видно було, як Руберґ замашисто машерує площею, а за ним котять ся тачки, на яких грізно поблискують в сонїчних лучах шаблї, які — о, неосторожносте — не прикрито навіть, хотяйби яким мішком. В недовзї явили ся охотники: двайцять один мужа, шевцї, кравцї, післанцї — перші лїпші, що попали під руку. Кождого з них узброєно в шолом констабля та почеплено до боку шаблю.

По сїм наступили оглядини скріпленої воєвної сили і цїла армія рушила під командою надполїціянта Руберґа, покріпивши ся передше горівкою і пивом. В ратуши лишив ся полїційний офіціянт з відповідною залогою. Кількох висланих шпигів донесло, що робітницька сила розділила ся, та що Стенсен і Пер Амундсен, та ще двох найгірших ворохобників сидять тепер в корчмі Мікельсена при Надбережній вулици, та попивають пиво і горівку.

Воно було так дійсно. Настрій серед робітників був як найгарнїйший, а Пер Амундсен, якому вже трохи курило ся з чуба, говорив палкі бесїди, що їх чути було аж ген, далеко на вулицю. Нараз з лоскотом відчинили ся двері, в кімнату війшов Руберґ і його армія.

,,В імени права арештую вас, як ворохобників, підбурюючих проти загального спокою — на підставі полїційного розпорядженя з 13-го мая минувшого року, параграф — — —“

(Дальше буде.)

СЬМІШНЕ.

Добрий гандляр.

Купець: Чи розумієте ся дещо на порцеляні?

Помічник: Як найдокладнійше, прошу пана.

Купець: Щож би ви приміром зробили, розбивши ненароком яку коштовну судину?

Помічник: Насамперед я зліпив би її щільно кітом, а відтак уставив би осторожно на такім місци, що перший прибувший до склепу гість, мусів би її звалити.

Купець: Дуже добре, від завтра можете обняти у мене посаду.

Вимовив ся.

— Ну, якже там має ся сьогодня твоя свекруха?

— Дякую, трошки гірше!...

В касарні.

— Пане капітан, прошу покірно о урльоп; мушу поїхати домів...

— А то по що?

— Маю дома стару, сліпу бабуню, котра хоче мене доконче побачити...

ПОВІДОМЛЕНЕ.

Родимці! — Отсим повідомляю Вас, що компанія

Investment Corporation

котра продає землю в Yorktown, Virginia, установила мене одиноким своїм аґентом для всіх Русинів. Хто отже бажає купити добру фарму або і поодинокі лоти (парцелі), а крім того дістати

добру сталу роботу у фабриках,

які названа в горі компанія почала тепер будувати, нехай зверне ся листовно або устно на мою, низше подану адресу. Під сю пору потрібно до тих фабрик 500 робітників, але компанія дає роботу тільки тим людям, котрі куплять у неї землю.

В тій околици є вже около 20 руських фамілій і всі вони зі свого купна надзвичайно вдоволені. Хто там приїде, може про правдивість моїх слів переконати ся сам від осілих в тім місци своїх земляків. В коротким часі буде у тій місцевости побудована руська церков і школа.

Із зголошуючими ся людьми я виїзджаю кождого вівтірка на місце до Верджінії. Як хто з Русинів хоче купити або хоч оглянути виставлену на продаж землю, нехай явить ся лично у підписаного найпізнійше о 11-тій год. перед полуднем кождого вівтірка, а я його відвезу враз з другими аж на місце. Дорога з Філядельфії там і назад коштує 7 долярів. Всякі контракти робить ся тільки на місци, в Yorktown, Va. — По близші, зовсім безплатні інформації, прошу відносити ся з повним довірєм на мою адресу:

B. MATOLICZ,
821 N. Franklin Str., Philadelphia, Pa.

КНИЖКИ

КОТРІ МОЖНА ДІСТАТИ В ДРУКАРНІ „СВОБОДИ":

	цнт.
Ангел та пустельник	15
Америка	15
Американець, веселий образ з житя народу	15
Бери та читай	30
Борба кляс і чому робітники орґанізують ся	15
Весела книжочка з образками	35
В Старім і Новім краю	25
Гостина сьв. Николая, драматична гра для дітий	10
Доля галицької сироти	5
Дещо про зьвірята	30
Дещо про права і суди	10
Дорога до сьвідомости	10
Еміґрант	15
Журавлї	10
Житє, зарібки, орґанізації і т. п. в Зл. Держ.	15
Зуб за зуб	10
Казки за Циганів	10
Коротка історія Руси	10
Капітал і праця	15
Казки про Жидів	15
Книжочка рахункова	50
Марія	10
Многострадальний народ	20
Народний рух австро-угорських Русинів	15
Оповідане про Алї Бабу і сорок розбійників	20
О підземних скарбах	25
Оповідання про заздрих богів	10
Про нутро землї	25
Покуса	10
Про кінець сьвіта	15
Рицар і смерть	5
Розмова Поляка з Русином	10
Релїґійні віровання	20
Русько анґлійський тлумач	60
Слово ч. 5.	15
Слово ч. 6.	15
Страшна пімста	20
Смерть	10
Степові люди	15
Страйк	20
Стріляй на смерть, робітнича драма	15
Товариска ворожка	15
Хто з чого жиє	15
Унія в Америці	20
Які то є люди на земли, з 20 образками	50
Як мужик ходив до царя правди шукати	15
Через кордон	15
Хлопська доля	5

ДРУКИ

Метрики шлюбні	3
Метрики смерти	3
Помяник за померших	10
Папері листові з вінєтами, оден	2

МОЛИТВЕННИКИ І КНИЖКИ БОГОСЛУЖЕБНІ ТА РЕЛЇҐІЙНІ.

Звичайна оправа.

Новий Завіт	2.00
Псалтир	1.00
Бог Надежда Моя	1.00
Хлїб души	60
Хлїб души, латинськими буквами	84
Дорога	52
Дорога, малий	32
Друг души	50
Горі Серце	34
Ізборник Церковний, малий	70
Ізборник Церковник, малий, лат. буквами	70
Молитвенник, галицкий	66
Псалтир, малий	1.20
Сокровище Души	80
Зборник	80
Зборничок	55
Збірничок найкрасших пісень церков.	10
Ангелский хор, збірник народно-церковних пісень під ноти, часть I.	25
Ангелский хор, часть II.	5

Гарна оправа.

Бог Надежда Моя	2.00
Хлїб Души	1.80
Хлїб Души, латинськими буквами	2.00
Дорога	1.70
Дорога, малий	1.00
Друг Души	1.30
Горі Серце	1.10
Молитвенник	1.80
Молитвенник, латинськими буквами	1.80
Зборник	1.90
Зборничок	1.30

ВКАЗІВКИ ДЛЯ ЗАМОВЛЯЮЧИХ КНИЖКИ.

Кождий замовляючий книжки повинен виписати виразно всі титули книжок, які йому подобались і обчислити загальну належитість за книжки. Єсли хто замовляє книжки на меншу суму, то належитість може присилати почтовими марками, а при більших замовленях належить посилати гроші через почтовий або експресовий money-order. Адреса замовляючого мусить бути написана як найдокладнійше. Мешкаючі по малих місцевостях повинні при замовлюваню книжок посилати 10 центів на реджістер, бо трафляєсь часто, що хтось другий з краянів забере їм книжки з почти.

Замовлені книжки висилаємо відворотною почтою. Гроші належить присилати наперед, бо американська почта не принимає посилок за послїплатою. Для тих, що хотять занятись розпродажею книжок, даємо значний опуст.

Замовленя належить висилати на адресу:

SVOBODA,
83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Цїни і правила оголошень в „Свободї".

1) ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСОВІ, які йдуть довший час (від 3 місяців до року) платять ся після спеціяльної тарифи, яку інтересовані дістануть на жадане листовно.

1-о, 2-о або 3-и разові ОГОЛОШЕНЯ БИЗНЕСІВ по 3 цнт. від слова за кождий раз.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ, як: мітинґи брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза поміщає ся безплатно оден раз в рубриці „Рух в Відділах Р. Н. Союза".

ОГОЛОШЕНЯ ПРЕДСТАВЛЕНЬ ТЕАТРАЛЬНИХ І БАЛЇВ по 2 центи від слова для брацтв і товариств належачих до Р. Н. Союза, а для товариств неналежачих до Р. Н. Союза по 4 центи від слова.

ПОШУКУВАНЄ ОСІБ І РОБОТИ по 2 центи від слова за найменче 10 слів.

КОНКУРСИ ПАРОХІЙ і иньші по 3 центи від слова.

ПРОПОЗИЦІЇ ЖЕНИТЬБИ по 10 центів від слова за найменше 10 слів.

Одноразове оголошене адреси 25 цнт.

2) Належитість за всяке оголошенє мусить бути прислана з гори та в цілости. В противнім разі оголошенє безуслівно не поміщає ся. Належитість за дрібні оголошеня можна присилати також почтовими марками.

3) Кожде оголошенє мусить бути в редакції на тиждень перед датою виходу того числа часописи, в якім воно має бути поміщене. Оголошень телєфоном не приймає ся.

4) За зміст оголошень або за відвічальність оголошуючих ся в часописи фірм редакція не приймає ніякої відвічальности.

5) Кого-б скривджено, або з ким зле обходжено-б ся в тій фірмі, яка оголошує ся в нашій часописи, нехай про се сейчас повідомить редакцію, а коли подасть достаточні докази ошуства, викине ся оголошенє несовісної фірми; кромі сего редакція доложить всіх старань, щоб ошуста потягнути до відвічальности.

6) Редакція має право відкинути або перервати яке небудь оголошенє, не подаючи причин.

7) Редакція має право жадати від фірм або незнаних осіб, щоб прислали докази, що ведуть свій бизнес чесно і дійсно зможуть додержати того, що обіцюють в оголошеню.

8) В оголошеню мусить бути тільки правда. Редакція має право відкинути всяке підозріле оголошенє.

9) Оголошеня мусять бути писані пером, виразно і на одній стороні паперу.

10) За дрібні оголошеня редакція не висилає ніяких поквітовань.

Позахатні робітники.

Робітники, виставлені на холод і вохкість, уникнуть докучливих болів ревматизму і невральґії, уживаючи д-ра Ріхтера „Pain Expeller-у" в хвилї, коли почують перші кольки (ломаня).

Сей лік має запевнену постійну славу від 43 літ. Уживають його скрізь по цілім сьвітї, а дістати його можна у всїх друґсторах Злучених Держав по 25 і 50 центів за фляшку.

Уживайте його також в случаях напруженя мускулів, звихнень, болів в суставах, в боці і в грудях, болю зубів, уший і жолудкових корчів.

Повне поученє в руськім язиці находить ся в кождій коробці.

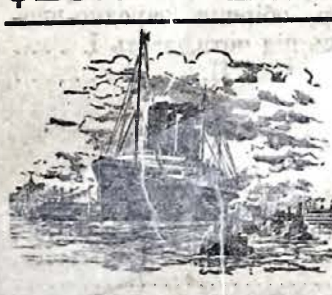
Будьте уважні і вистерігайте ся численних наслїдувань. Правдивий Pain Expeller находить ся тільки в такій коробці, яка тут представлена на образку.

Сей лік виробляють

F. Ad. Richter & Co.

213—215 Pearl Str., New York City

$25.00 ✻ ШИФКАРТИ ДО КРАЮ ✻ $25.00

ВАЖНЕ! По причині конкуренції між лїніями, можете від нас відїхати до Старого Краю на добрих кораблях через Ротердам, Бремен, Гамбурґ, які відпливають дня 20-го липня і 3-го серпня.

Желаючі скористати з сеї нагоди, нехай пришлють задатку 2 долари, щоби мож приготовити наперед місце. — За $33.00 кождої суботи можете відїхати до Бреми, Гамбурґа або Антверпії на експресових кораблях, їдучих 7 днїв через воду.

Ми стараємо ся о вигоду пасажирів, як також і про їх клунки та нічлїг.

По що йти до чужих, котрі Вас не розуміють, коли можете удати ся до нас так, як до свого дому.

Живучим по контрах приготовляємо місця на шифах наперед і наш аґент виходить по пасажирів на зелїзницю.

На всякі запити і поради даємо сейчас безплатну відповідь.

Хто має замір їхати до Старого Краю, або спровадити кого до Америки, нехай удасть ся до нас, а ми ручимо, що дістане добру услугу.

Шифкарти зі Старого Краю по 31 долярів!

Удавайте ся особисто або листовно до:

G. KUNASHEVSKY, 179 East 3rd Str., New York, N. Y.

Зовсїм даром!

Ми висилаємо ґрамофони всїм нашим землякам у всї сторони Зл. Держав без одного цента задатку.

Земляки ведучі з нами дїла не ризикують нічого, бо кождий може машину випробувати, а коли вона йому не подобає ся, то може її не брати.

Подайте нам лише свою адресу, а ми Вам вишлемо наш катальоґ, з котрого можете вибрати собі такий ґрамофон, який Вам подобає ся.

Ґаранція наших ґрамофонів на 5 літ.

Продажа за готівку або на рати!

Продаємо також всї можливі інструменти за готівку або на сплату.

НОВІСТЬ!!!

Подвійні 10-цалеві рекорди найславнїйших русько-україньских сьпіваків зі Львова, Київа, Кракова і Варшави.

GLOBE RECORD and SUPPLY CO.,

131 E. 7th ST. NEW YORK, N. Y.

EXTRA!

Голос до терплячих:

немічні, безсильні і терплячі мужчини і женщини удайте ся до нас.

Не поликайте вічно аптикарських виробів.

Не викидайте на дармо Вашого тяжко запрацьованого гроша.

Єсли Ви хорі, то удавайте ся завсїгди до майстра а не до якогобудь партача.

По що маєте платити за лїченє 50, 100 або і 300 долярів?

По що видавати такі великі суми, коли того не потрібно?

По що давати себе різати, оперувати і зносити ріжні инші терпіня, коли того не треба?

Русини! Не будьте мудрими по шкодї, набирайте ся досьвіду, але чужим, не своїм коштом.

Були в нашій канцелярії і такі недужі, котрі признавали ся нам з плачем, що робили вже всьо можливе, але не дізнали ніякої полекші анї помочи. — Ми їм помогли. **Прийдїть до нас і дайте ся оглянути нашим специялїстам.**

Ми бачили в нашій канцелярії і такі жінки, котрі з причини операції зістали змінені не до пізнаня, стратили не тільки гроші, але й своє здоровлє і давну вроду.

Відомо про се кождому, що коли перша операція не вдасть ся, то дораджують звичайно другу, а як заведе друга, кажуть, що хорий згине, як не піддасть ся третій операції і так іде дальше, поки недужий з ослабленя по тільки операціях не умре.

А чиж то Русини жиють на сьвіті лишень на те, щоби панове доктори учили ся на них краяти тїло і то еще за дорогі гроші?

Ми лїчимо без ножа, не оперуємо.

Ми людий живцем не ріжемо.

Як кому операція не помогла, то ми вилїчили його без ножа.

Була у нас одна нещаслива жінка, котру оперували три рази і нічо їй не помогли; навпаки, вона терпіла більше ніж передтим, але ми її вилїчили.

Ви всї нещасливі і смиренно терплячі: Як бачите, що житє вже Вам надоїло, як Вам знудила ся та безнастанна біганина від доктора до доктора, від аптики до аптики так, що Вам вже житє немиле, — **прийдїть до нашої канцелярії, яка находить ся під числом 175 Michigan Ave., на першім поверсї.**

Тут Вас оглянуть докладно наші специялїсти, дадуть Вам раду, як найскорше запобічи Вашій недузї, розслїдять Вашу кров і моч, і то всьо не буде Вас коштувати анї цента, бо **оглядини і удїленє рад хорим є зовсїм за дармо.**

Наколи Ваша слабість буде занедбана, то наші специялїсти дадуть Вам раду і нагоду, щобисьте за малою винагородою і в короткім часї могли позбути ся цїлковито своєї недуги.

Якби слабість була не до вилїченя, то скажемо Вам се зовсїм отверто

Наша Детроїтська канцелярія є знаменито уладжена і заосмотрена у всї лїкарські апарати; находять ся тут також і спеціяльні лїкарства до скорого лїченя всяких недуг; не бракує також електричних приладів та апаратів до досліджуваня хороб ушних, очних і инших тайних недуг.

Що лїчимо: — Лїчимо всї явні і тайні слабости з захованем стислої тайни. — Лїчимо всї застарілі хороби, як: душність, спазми, паралїж, дихавицю, водну пухлину, ревматизм, біль голови, уший, очий і носа; хороби жолудка, горла, грудий і кишок; пропасницю, виприски на голові і скірі, хороби жіночі, кровотоки, білі уплави, болїзни пологові, рани на тїлї, біль в крижах, безплодність, біль в плечах; катар, невральґію, бронхітіс, подаґру, коросту, отилість, хороби мочового міхура, хороби рака, кольки, хороби печінок і нирок, глисти, хробацтво, лишаї, закаженє крови або сифіліс, трипер або пранці, утрату сил мужеських і жіночих і т. д.

Всї повисше наведені хороби лїчимо під ґарантією.

Не уважаємо зовсїм на те, чи Ви вже були лїчені і не питаємо ся: хто Вас лїчив? — коли Вас лїчив? — чим Вас лїчив? — або як довго Вас лїчив? — Ми лїчимо кождого хорого так, як се до його цїлковитого вилїченя за найпотрібнїйше і найлїпше узнаємо, і опікуємо ся кождим з братерською печаливостию.

Єсли Ви чоловік віродостойний, то за наші труди і заходи, можете нам заплатити доперва по вилїченю і в той спосіб хочемо Вам доказати, що ким ми раз заопікуємо ся, то вже про него дбаємо і вилїчимо.

Вкінци звертаємо Вашу увагу на те, що окрім канцелярії в Детроіт маємо також нашу власну, дуже хорошу Санаторію або Заклад лїчничий, положений серед 30-акрового обшару землї.

В тій Санаторії лїчимо по дуже умірковиних цїнах, старокраєвим звичаєм, з уцтивою, ретельною та дбалою услугою і догляданєм.

Як хочете розмовити ся в своїй рідній мові, то удайте ся до нас, а не до чужих людий, які Вас не розуміють і еще з Русинів насьмівають ся.

Хто не може прийти до нас особисто, то нехай напише, бо ми лїчимо людий також і листовно, старанно і швидко.

Наша канцелярія є отверта кождого дня від 9 рано до 5 пополудни і від 6 до 8 вечером.

В неділї і сьвята: від 9 рано до 12 в полудне.

Затямте собі докладно нашу адресу:

Samaritan Supply Co. 175 MICHIGAN AVE., DETROIT, MICH.

МИХАЙЛО УГОРЧАК,

руський характеризатор

випожичає ріжні українські і иньші костюми на представленя і характеризує по низьких цїнах. Замовленя принимає найменше на 8 днів перед представленєм.

641 E. 11-th St., 2nd floor, New York

R. J. GLICK Аґент асекураційний від огня.

Офіс находить ся в WILLIAM McCONNEL BUILDING

(15—30)

SHAMOKIN, PA.

Хто не уміє говорити по анґлїйськи

а хотів би мати доброго помічника до науки, нехай купить собі

Русько-Анґлїйський ТЛУМАЧ

Сторін 256. Тверда оправа. Цїна 60 центів. Гроші висилайте враз з замовленєм, через моні-ордер або почтовими марками.

Замовляти у:

Andrew Sawka, P. O. Box 44, Jersey City, N. J.